

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права**

БІЛЬ Олег Русланович

**Державне ліцензування як правова підстава
підприємницької діяльності /
State licensing as a legal reason for entrepreneurial
business**

**спеціальність: 081 – Право
магістерська програма – Право**

Магістерська робота

Виконав студент групи ПРм-23
О.Р. Біль

Науковий керівник:
к.ю.н., доцент О.Р. Шевчук

Магістерську роботу допущено
до захисту:

«___»_____2018р.

Завідувач кафедри
д.ю.н., доцент С.К. Гречанюк

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

РЕЗЮМЕ

Магістерська робота містить 93 сторінки, складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел із 89 найменувань.

Метою магістерської роботи є встановлення особливостей правового регулювання ліцензування підприємницької діяльності на основі положень юридичної науки, аналізу практики застосування чинного законодавства та виробленні пропозицій щодо його удосконалення.

Об'єктом дослідження є адміністративно-правові відносини у сфері правового регулювання ліцензування підприємницької діяльності.

Предмет дослідження складає правове регулювання ліцензування підприємницької діяльності.

Одержані висновки та їх новизна: полягають у можливості використання одержаних результатів дослідження для вдосконалення національного законодавства, яке регламентує діяльність органів юстиції; в подальших загальнотеоретичних дослідженнях.

Ключові слова: органи ліцензування, ліцензування, ліцензія адміністративно-правовий статус, правове регулювання, завдання, функції, компетенція, юридична відповідальність.

RESUME

Master thesis contains 93 pages, consists of entry, three sections, conclusions, list of sources with 89 titles.

The aim of the master thesis is the establishment of the peculiarities of the administrative and legal status of the bodies of justice on the basis of the provisions of legal science, the analysis of the practice of applying the current legislation and developing proposals for its improvement.

Object of research is devoted to analysis of theoretical and practical issues of administrative and legal relationship of the justice authorities

The subject of research is devoted to analysis of theoretical and practical issues of administrative and legal status of the justice authorities

The resulting conclusions and novelty: is the ability to use the obtained research results to improve the legislation of Ukraine in the sphere of legal regulation of the justice authorities; in the future of general studies.

Keywords: authorities of justice, administrative and legal status, legal regulation, tasks, functions, competence, legal responsibility

АНОТАЦІЯ

У роботі розглянуті питання, пов'язані з поняттям підприємництва, тенденціями розвитку підприємницької діяльності в Україні, правом на здійснення підприємницької діяльності, поняттям ліцензування, видами господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, ліцензуванням окремих видів господарської діяльності, контролю з боку держави за додержанням ліцензійних умов, а також питанням, що стосується сучасного стану проблеми.

ANNOTATION

The paper deals with issues related to the notion of entrepreneurship, the tendencies of entrepreneurial activity in Ukraine, the right to conduct entrepreneurial activity, the notion of licensing, types of economic activity subject to licensing, licensing of certain types of economic activity, control by the state in compliance with licensing conditions , as well as issues related to the current state of the problem.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 Підприємництво як одна з фундаментальних засад державницької політики.....	8
1.1 Поняття підприємництва та його основні ознаки	8
1.2 Тенденції розвитку підприємництва в Україні.....	20
1.3 Право на здійснення підприємницької діяльності в Україні.....	28
Висновки до розділу 1	
РОЗДІЛ 2 ПОНЯТТЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ПІДСТАВИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	37
2.1 Поняття ліцензування та види ліцензій	37
2.2 Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню	54
2.3 Процедура ліцензування певних видів господарської діяльності	58
2.4 Державний контроль за здійсненням підприємницької діяльності	69
Висновки до Розділу 2	
РОЗДІЛ 3 ОКРЕМІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ЛІЦЕНЗУВАННЯ.....	
3.1. Шляхи розвитку національного законодавства у сфері регулювання аудиторської діяльності.....	
3.2. Закордонний досвід правового регулювання ліцензування господарської діяльності та його імплементація в законодавство України.....	
Висновки до Розділу 3	
ВИСНОВКИ.....	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	102

ВСТУП

Формування ринкових відносин в економіці, створення конкурентного середовища в країнах вимагають теоретичного обґрунтування та розробки практичних інструментів забезпечення стабільного, сталого розвитку підприємницької діяльності. Підприємництво є центральним у господарському комплексі будь-якої країни. Саме тут створюється національний дохід. Отже, соціальний та економічний розвиток суспільства, ступінь задоволення матеріальними та духовними товарами населення залежить від успішності підприємницької діяльності. У сучасних ринкових умовах проблема розвитку бізнесу в Україні особливо гостро. Її формування та розвиток свідчать про те, що проблема підприємницької діяльності досить різноманітна. Її економічні та правові основи знаходяться в стані формування і мають багато недоліків. Науковий розвиток питань, пов'язаних з бізнесом, а також узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду значно відстає від практики підприємництва. Таким чином, формування та вдосконалення ділового середовища - це спосіб стабілізації економіки країни, подальшого економічного та соціального розвитку кожного регіону. Об'єктом підприємництва є певний вид діяльності (виробництво, торгівля, інновації, посередництво, операції з цінними паперами), матеріалізовані у виробництво (або пільги у вигляді послуг, інформації). Визначальним критерієм тут є не обсяг, а зміст діяльності. Проте слід мати на увазі, що підприємництво може застосовуватися у всіх сферах економіки, за винятком тих, чия втрата державного контролю підриває безпеку суспільства та здоров'я людей. Йдеться про виробництво та продаж зброї, наркотиків та банкнот. Такі заходи можуть бути здійснені лише державними підприємствами. Такі види діяльності в Україні, як розвідка та експлуатація корисних копалин, ремонт спорту, мисливства та іншої зброї, виробництво та реалізація лікарських засобів та хімікатів, пиво, вино, лікери, сигарети, медична, ветеринарна та юридична практика потребують спеціального дозволу - ліцензій. Державні органи, які їх виробляють, можуть регулювати та

контролювати цю діяльність. Проблеми правового регулювання ліцензування окремих видів господарської діяльності в економіці недостатньо уваги. Розроблено лише деякі правові аспекти ліцензування в наукових і теоретичних дослідженнях, зокрема в роботі АП. О. І. Єремієнко, А. П. Герасимова, А. В. Губанова, Р. І. Денисова, А. Н. Кормальцький, Д. В. Осінцева, Г. А. Туманова, О. М. Віннік В.К. Мамутова, І.Є. За кордоном, Г. Л. Знаменський, В. А. Малиги, Н. О. Саняхметова, В. С. Щербіна та інші. Актуальність цієї теми підтверджується тим фактом, що в даний час, коли ліцензійний інститут став важливим, і сьогодні існують проблеми в його правовому регулюванні та існуванні на практиці. Інститут ліцензування є одним з провідних інститутів у системі регулювання економічної діяльності, який став важливим з досягненням статусу ринкової економіки в Україні. Реалізація економічних реформ в Україні об'єктивно вимагає посилення ролі в правовому регулюванні економічної діяльності, в тому числі ефективного правового регулювання ліцензування. Система ліцензування в Україні перебуває в процесі становлення. Створена нормативна база, система ліцензування продовжує формуватися. Проте цей процес досить складний та суперечливий, з невиправданими витратами та нещасними випадками, що відображає проблеми та труднощі української економіки. Ліцензування підприємницької діяльності спрямоване на захист життя та здоров'я людини, здорові умови, забезпечення економічних інтересів держави, формування прибуткової частини державного бюджету, захист вітчизняних споживачів від недобросовісних товарів. Умовами ліцензування є нормативно-правовий акт, положення якого встановлюють кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги щодо реалізації певного виду економічної діяльності. Суб'єкт господарювання зобов'язаний проводити певний вид економічної діяльності, що підлягає ліцензуванню, відповідно до умов ліцензування, встановлених для даного виду діяльності. Ліцензійні умови для видів господарської діяльності, що вимагають фахових знань, включають кваліфікаційні вимоги до працівників суб'єктів господарювання - юридичних та фізичних осіб - суб'єктів господарювання.

Незважаючи на актуальність і значущість цієї теми, на практиці, проблеми з видачею ліцензій часто відбуваються, наприклад, або прагнення до підприємницької діяльності без його отримання. Метою наукової роботи є вивчення особливостей державного ліцензування як правової основи підприємницької діяльності. Предмет дослідження - підприємницька діяльність на території України. Об'єкт дослідження - зв'язки з громадськістю, пов'язані з веденням підприємницької діяльності. Наукова новизна роботи полягає, що не тільки питання, пов'язані з державним ліцензуванням підприємницької діяльності представлені, але і відображає поточний стан цієї проблеми в Україні. Що стосується практичного значення, то з цими проблемами громадяни щодня зустрічаються в повсякденному житті, оскільки предмет ділової активності залишається відкритим. Тому поглиблення знань у галузі цієї теми допоможе вам детально ознайомитися з усіма нюансами, які з'являються. Наведені наступні завдання: розглянути питання, що стосуються концепції підприємництва та тенденцій розвитку бізнесу в Україні, права займатися підприємницькою діяльністю, поняття ліцензування, види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, ліцензування певних видів господарської діяльності, контроль держави за дотриманням умов ліцензування, а також питання, що стосуються поточного стану проблеми. Для досягнення цієї мети використовуються теорія та практика юридичної науки. Вивчення та аналіз навчальної літератури, матеріали судової практики, судження теоретиків і практиків дозволяють найбільш точною оцінку інституту державного ліцензування і дати йому належну оцінку.

Структура роботи включає в себе вступ, основну частину, що складається з трьох розділів, висновку та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1 Підприємництво як одна з фундаментальних засад державницької політики

1.1 Поняття підприємництва та його основні ознаки

Надії на покращення економічної ситуації в Україні відповідно та забезпечення гідного рівня життя пов'язані з розвитком підприємницької діяльності. За своєю природою це економічна діяльність на ринках пропозиції та попиту, а також на робочу силу. Він базується на принципах, передбачених в ст. 3 Цивільного кодексу України. Аналіз принципів дає підстави зробити висновок, що основним концептуальним принципом у бізнесі є свобода, без якої підприємництво неможливе, оскільки воно не здатне швидко адаптуватися до умов цього ринку і тому буде неконкурентоспроможним. Якщо свобода - це свідомо необхідність, свідомо особа в суспільстві, то необхідно враховувати інтереси суспільства, інтереси держави, а також інших осіб. Держава бере на себе відповідальність за встановлення рамок та умов реалізації свободи. Відповідно до положень статті 42 Господарського кодексу України підприємництво розглядається як незалежна ініціатива, яка здійснює систематичний ризик своєї господарської діяльності (з точки зору виробництва, продажу, виконання робіт та надання послуг) економічною агенти (підприємці) з метою досягнення економічних та соціальних результатів та прибутку. Підприємництво має здійснюватися на законних підставах, - особа повинна зареєструватися як підприємець у встановленому законом порядку та, за необхідності, отримувати спеціальні дозволи. Підприємництво - одне з різновидів творчої, пошукової, ризикованої соціальної активності, в більшості країн з ринковою економікою вважається одним з найпрестижніших. Це така діяльність у відповідних умовах, яка розкриває найкращу людину, а також сприяє прояві працівника як особистості. Підприємництво характеризується дещо індивідуальним характером, а також високим ступенем стимулювання працівників, що призводить до дещо повної реалізації потенціалу кожного з

них. Через само-підприємницьку діяльність працівник росте як людина: він росте як професійно, так і інтелектуально. Це має реальні позитивні наслідки для суспільства в цілому. Історія говорить нам, що підйом економіки, будь-яких інших сфер життя до високого рівня розвитку може бути в основному пов'язаний з проявом членів цього суспільства, економічною ініціативою таких. Відповідно до норм ст. 42 Цивільного кодексу України підприємництво виступає як самостійний, ініціативний, систематичний, на свій страх і ризик, господарську діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання для досягнення економічних, соціальних та прибуткових результатів. Визначення підприємницької діяльності, відокремлення його від інших видів діяльності, спрямованих на прибуток, дохід, має як теоретичне, так і практичне значення. Наприклад, ст. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за ведення підприємницької діяльності без державної реєстрації. Якщо не доведено, що діяльність здійснювалась підприємницькою діяльністю, було б неможливо залучити особу, відповідальної за вищезгадану статтю. Для чіткого розмежування підприємництва інші види діяльності слід розуміти як ознаки підприємницької діяльності. Ознаки підприємницької діяльності: 1) Незалежність; 2) систематичний; 3) ініціатива; 4) законність; 5) ризик; 6) Мета підприємницької діяльності; 7) форми підприємницької діяльності. Якщо ви подивитесь на знаки більш детально, слід зазначити, що підприємництво є самостійною діяльністю. Це означає, що підприємництво в Україні може здійснюватися в будь-якій організаційній формі, визначеній законами України, за вибором підприємця (стаття 45 Цивільного кодексу). Фізичні особи також мають можливість зареєструватися як громадяни, а саме: суб'єкти підприємницьку діяльність, вести діяльність без створення організації. З огляду на положення частини 1 ст. 44 ЦК України принцип вільного вибору підприємницьких видів підприємницької діяльності, підприємці мають право самостійно здійснювати будь-яку діяльність відповідно до потреб ринку, на свій розсуд, приймати відповідні рішення, які не суперечать правилам закон

Підприємництво - ініціативна діяльність. Підприємництво є добровільним актом. Жоден з державних органів, неурядових організацій, чиновників не може бути примушений брати участь у підприємницькій діяльності. Це не означає, що особа не змушена виконувати добровільні зобов'язання (наприклад, у договорі, укладеній в ході підприємницької діяльності) або зобов'язання, передбачені державою, що впливають з реалізації особи, яка здійснює підприємницьку діяльність (для наприклад, nation). Підприємництво - систематична діяльність. Проте чітких кількісних критеріїв для систематичного законодавства немає. У літературі є думка про можливість застосування у цій справі постанови Кабінету Міністрів України від 17 березня 1993 р. № 24-93 "Про податок на риболовлю" у значенні ст. 1, який систематично розглядається як продаж виробленої, обробленої, придбаної продукції, товарів, здійснюваних більш ніж чотири рази протягом календарного року. Хоча цей кількісний критерій є довільним, оскільки відповідно до положень кримінального законодавства, систематичні заходи розглядаються як три, неодноразово. Підприємництво на ваш власний ризик. За порушення договірних зобов'язань, кредитів, податків, дисципліни, вимог до якості продукції, інших правил господарської діяльності, підприємств, а також приватних підприємців нести відповідальність самостійно, як це передбачено нормами законодавства України [12; С.137-138]. Тобто суб'єкт підприємницької діяльності бере позитивні та негативні наслідки підприємницької діяльності. Підтвердженням цього є положення ЦК України, яке встановлює особисту відповідальність особи, а саме суб'єкта підприємницької діяльності (ст. 52), юридичної особи (стаття 96) за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю. За загальним правилом ч. 3 ст. 96 цього Кодексу учасник (засновник) юридичної особи не несе відповідальності за зобов'язання юридичної особи, а юридична особа не несе відповідальності за зобов'язаннями її учасника, крім випадків, встановлених установчими документами та законом. Тобто, закон виділяє юридичну особу з наслідків господарської діяльності (ризик), відповідальності

її засновника за винятками, передбаченими законом. 5. Підприємництво - економічна діяльність. Все це означає, що, незважаючи на специфіку, підприємницька діяльність є невід'ємною частиною ширшої концепції "ділової активності". Відповідно до ст. Відповідно до Цивільного кодексу України, економічна діяльність - це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, яка спрямована на виробництво, реалізацію продукції, а також на виконання робіт, надання послуг, які є цінними, що мають цінову точність. Категорія "економічна діяльність" є економічною категорією, тому деякі компоненти, що містяться в ньому, не можуть забезпечити юридичний опис. Ознаками економічної діяльності є: - економічна діяльність деяких суб'єктів як активних, а також специфічна форма ставлення людини до зовнішнього світу, зміст якої є можливі зміни, перетворення в інтереси людини. За визначенням словник повинен включати мету, а також засоби, результат, процес.

Природно, це визначення є універсальним, не може враховувати специфіку конкретної діяльності в галузі управління. У той же час компоненти категорії "діяльність" стосовно цієї економічної діяльності виявляються у формах господарської діяльності; - Економічна діяльність повинна здійснюватися лише спеціально уповноваженими органами, які Цивільний кодекс України називає "суб'єктами господарювання", а також суб'єктами господарювання. Такі "повноваження", "господарська компетенція" суб'єкта є невід'ємною частиною нормативної, а також на добровільній основі - фактичного суб'єкта господарської діяльності (засновники, учасники); - підприємницька діяльність спрямована на виробництво, реалізацію продукції, виконання робіт, надання послуг, що мають цінний характер. Це означає, що в рамках господарської діяльності продукти продаються, виконується робота, надаються послуги, які можна оцінити в грошових еквівалентах [13; С.205].

Під терміном "вартісний характер" законодавець на увазі має первісну вартість товару (робіт, послуг) для власника — виробника товару (виконавця робіт або надавача послуг), яка характеризується узагальнено економіко-

правовою категорією "собівартість" товару, до складу якої п. 11 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку "Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318, відносить виробничу собівартість продукції (робіт, послуг), яка реалізована протягом звітного періоду, нерозподілені загальновиробничі витрати постійного характеру та наднормативні виробничі витрати;

— продукція, яка реалізується, роботи, які виконуються, послуги, які надаються в рамках господарської діяльності, мають цінову визначеність. Іншими словами, ці складові предмета господарської діяльності мають свою ціну продажу, складаються з собівартості, а також суми виробничої або торговельної націнки, зі складу якої потім формується прибуток (для фізичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності у цьому разі вживається не категорія "прибуток", а така категорія як "доход").

Підприємництво здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями). Іншими словами, така діяльність здійснюється фізичними та юридичними особами, які зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством. Все це означає, що юридичні та фізичні особи, які набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності відповідно до Закону України від 15 травня 2003 року № 755-ІУ "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців", можуть здійснювати комерційну діяльність. Проте наявність цього положення у визначенні бізнесу призводить до суперечності з положеннями положень, які встановлюють відповідальність за порушення ділової практики. З цього випливає, що діяльність, яку здійснюють особи, не зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності, не може бути віднесена до підприємницької діяльності, тому вищезгадані положення ст. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення фактично не може застосовуватися. В результаті підприємницької діяльності можна досягти економічних та соціальних результатів. Підприємництво має значний вплив на розвиток економіки та соціальної сфери. Серед економічних результатів

формування конкурентного середовища, насичення ринку товарів і послуг та активізація міжнародних економічних відносин є фундаментальними. У той же час, переорієнтація ринку викликає нові проблеми [15; S.99-100]. Тіньові операції, що супроводжуються ухиленням від сплати податків, дефіцитом державного бюджету, дестабілізують офіційну економіку, поширюються. Внаслідок поширення негативних тенденцій погіршуються соціальні програми, посилюється розшарування власності, ідеологічне та політичне протистояння у цілому суспільстві. Слід зазначити, що малі та середні підприємства забезпечують нові робочі місця, а також значно стимулюють розвиток навичок працівників, їх ініціативу, творчість та сприяють виживанню населення протягом кризи. Поступове зміцнення суб'єктів господарювання, їх рентабельність забезпечує додаткову фінансову основу для суспільно корисної діяльності - благодійництва та спонсорства. Отже, підприємництво само по собі має позитивні та деякі негативні наслідки, які одночасно можуть суттєво вплинути на розвиток суспільства, і історичний досвід доводить, що за наявності якісної правової бази організація ринкової економіки є найбільш ефективною та перспективною для досягнення соціального прогресу [20; С.109]. Метою підприємництва є отримання прибутку. Якщо мета тієї чи іншої діяльності не є прибутком, вона не може стосуватися бізнесу. Така мета відображається в установчих документах суб'єкта підприємницької діяльності, простежується на основі характеру діяльності. На цій підставі підприємницька діяльність відрізняється від економічної діяльності, в якій прибуток не є головною метою. Відповідно до ст. 44 Цивільного кодексу України, підприємництво здійснюється на підставі принципів: 1) вільного вибору бізнес-типів підприємницької діяльності. Предмет підприємницької діяльності самостійно вирішує, з якими діями він / вона буде мати справу, з урахуванням обмежень, встановлених чинним законодавством (наприклад, відповідно до статті 4 Закону України від 7 лютого 1991 р. № 698-ХІІ - єдине положення, яке діє в цьому Законі, - діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, а

також криміналістичних, судово-психіатричних експертиз, може здійснюватися лише державними підприємствами, а також організаціями);

2) самостійне формулювання програми діяльності підприємця, а також вибір постачальників, споживачів виготовленої продукції, залучення матеріальних, технічних, фінансових та інших ресурсів, застосування яких не обмежується законом, створення ціни на товари, послуги відповідно до норм права;

3) безкоштовне наймання працівника працівника. Такий принцип обмежений положеннями спеціального законодавства про зайнятість, який містить положення, що обмежують трудові права іноземних громадян, осіб без громадянства - ст. 8 Закону України від 1 березня 1991 р. № 803-ХІІ "Про зайнятість населення" передбачається необхідність отримання дозволу на працевлаштування в державній службі зайнятості України;

4) комерційний розрахунок та власний комерційний ризик;

5) вільне розпорядження прибутком, що залишається на підприємстві після сплати податків, зборів, інших виплат, передбачених законом. На практиці такий принцип суттєво обмежується встановленням правил цільового використання коштів суб'єкта господарювання - юридичної особи, обмежень на здійснення будь-яких операцій з готівкою тощо,

б) самореалізація підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, а також використання власником відповідної частки валютного доходу підприємця на власний розсуд. Цей принцип обмежений положеннями Закону України від 23 вересня 1994 року № 185/94-ВР "Про порядок розрахунків в іноземній валюті", ст. 1 з яких встановлюються правила обов'язкового кредитування рахунків в іноземній валюті в уповноважених банках до доходів резидентів в іноземній валюті після закінчення сплати боргів, зазначених у контрактах, але не пізніше як за 90 календарних днів з дня митного оформлення (виписки експортної вантажної митної декларації), яка експортується [22; С.190].

Відповідно до форм власності, організація може розрізняти основні види підприємницької діяльності: фізична особа, заснована на приватній власності

особи, його праці (фермери, а також ремісники без постійної найманої праці); сім'я, яка базується на приватній власності громадян однієї сім'ї з можливістю користуватися найманою роботою; приватне, товариство з утворенням юридичної особи з обмеженою відповідальністю (малі підприємства, товариства, кооперативи, як правило, використовують найману працю); статутний капітал, заснований на власності акціонерів (власників цінних паперів, а саме: фізичних осіб, юридичних осіб); Оренда - це ті, які прийняті на певний проміжок часу для використання, що дає право бути власником результатів праці, доходів від реалізації майна; колективний (народний), заснований на майні трудового колективу про майно, продукцію, доходи; Інноваційна, створена на основі інтелектуальної власності; спільне, засноване на об'єднанні майна різних власників. Перелічені та інші види підприємницької діяльності (наприклад, контракт, створений на підставі угоди менеджера, адміністрація в цілому з власником або різні форми співпраці) може бути об'єднана в три різні групи: індивідуальне володіння, партнерство та корпорація. У контексті формування підприємницьких структур, особливо в Україні, де панувала нерозривна монополія державного сектора, особливу увагу було приділено чіткому визначенню прав, обов'язків та відповідальності підприємців. Все це вимагає розробки законодавчих актів, в яких були визначені правові, матеріальні, а також фінансові, соціально-економічні, організаційні регулювання розвитку підприємницької діяльності державою [7; С.82].

В Україні, з метою забезпечення свободи підприємницької діяльності, встановлення правових гарантій функціонування, прав, обов'язків, а також відповідальності суб'єктів господарювання визначається законом. Правильно - це нормативна форма вираження принципу формальної рівності суб'єктів господарювання в економічних відносинах, система, створена або уповноважена державою обов'язкових правил (норм) поведінки. Для підприємницької ініціативи підприємця має право: формувати будь-який бізнес у комерційних цілях; купувати всю або частину майна та набувати майнові

права; самостійно формувати господарську діяльність, обирати постачальників, встановлювати ціни та тарифи, вільно розпоряджатися прибутком; укладати з громадянами трудові договори про використання їх праці (контракти, угоди); Самостійно встановлювати форми, систему та розмір винагороди та інших видів доходів осіб, які працюють на основі найму; отримувати будь-який необмежений особистий дохід; брати участь у зовнішньоекономічних зв'язках, здійснювати валютні операції, використовувати систему державного соціального страхування та соціального страхування [11].

Обов'язки - це правові норми (правила), які підлягають обов'язковому виконанню. Основними обов'язками підприємців є: укласти трудові договори (контракти, угоди) з набраними громадянами; виплачувати заробітну плату особам, зайнятим на рівні, що не перевищує мінімального розміру, встановленого законом, для забезпечення належних умов і охорони праці, а також інших соціальних гарантій; дотримуватися прав на реалізацію законних інтересів споживачів, забезпечення надійної якості вироблених товарів (послуг); отримати ліцензію на діяльність у сферах, що підлягають ліцензуванню, відповідно до чинного законодавства. Відповідальність - це правове та етичне ставлення підприємців до суспільства (суб'єктів підприємницької діяльності, споживачів тощо), які характеризуються виконанням їхніх правових норм (правил). Відповідальність підприємця зводиться до того, що він несе відповідальність: за зобов'язаннями, пов'язаними з цією діяльністю, все його майно, крім того, яке відповідно до законодавчих актів не може бути виконане; для захисту навколишнього середовища, дотримання вимог безпеки, охорони праці, гігієни праці та санітарних заходів; за заподіяння шкоди майну [9; С. 144-146]. Суб'єкт господарювання може бути визнаний судом у справах про банкрутство або арбітражним судом, якщо його майно недостатньо для покриття боргу, і немає можливості для фінансової реабілітації підприємства. Працівник, який втратив працездатність, підприємець забезпечує відшкодування витрат у випадках та в порядку,

передбачених законом. Підприємництво орієнтоване на ефективне управління економікою, сприяє прояві та розвитку особистості, його здібностям та потребам, передбачає особисту економічну та адміністративну відповідальність підприємця. Це несумісно з втратами, некомпетентністю, крадіжкою. Поряд з цим в господарській діяльності повністю розкривається комерційний талант людини, його честолюбство. Особливе місце в цивілізованому підприємстві в партнерстві є чесність та чесність, повага до цього слова та збереження комерційної таємниці. Етика підприємця - важлива складова його особистості. Перелічені властивості підприємця є не тільки їхнім майном, але й необхідною умовою. Важливою умовою формування та розвитку підприємництва в Україні є гарантії та всебічна підтримка з боку держави. Вона юридично забезпечує гарантії всім підприємцям незалежно від обраної ними форм підприємницької діяльності та власності, однакових прав та доступу до матеріальних, технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів, свободи конкуренції між підприємцями, захищає споживачів від несправедливого конкуренції та монополії в будь-якій сфері підприємницької діяльності [3].

Розвиток підприємницьких структур та розширення можливостей для вільного підприємництва вимагає від держави не тільки юридичної підтримки, але й економічної, матеріально-технічної та організаційної підтримки. Економічна підтримка має бути зведена до наступного:

- створення надійної бази фінансової та кредитної підтримки підприємництва шляхом створення мережі спеціалізованих комерційних банків та страхових компаній для надання індивідуальних кредитів;
- відкритий доступ до підтримки іноземних кредитів;
- формування розгалуженої мережі державних та приватних фондів неприбуткового розвитку, які б забезпечували гарантії кредитування;
- запровадження державного страхування комерційних ризиків підприємств у разі фінансових та інших витрат, викликаних діями органів державної влади;
- встановлення пільгового оподаткування прибутку підприємців, які здійснюють інноваційні проекти, модернізацію та відкриття нових галузей промисловості та

інших сфер, що мають вирішальне значення для розвитку економіки країни, вирішення соціальних проблем.

Логістична підтримка включає: передачу або продаж на пільгових умовах суб'єктам господарювання з державного сектору різного устаткування для виробничих цілей відповідно до процесу денационалізації та приватизації; комерціалізація сфери торгівлі та громадського харчування, корпоратизація великих та середніх підприємств різних галузей економіки; передача орендованих нерозвантажених потужностей підприємств, продаж на конкурсній основі незавершених будівельних об'єктів, нежитлових приміщень та невизначеного державного обладнання підприємцям, за умови, що це відповідає інтересам економічного розвитку; створення технологічних парків та обладнання для оренди обладнання для прискореного розвитку інноваційної діяльності [30; С.209].

Організаційна підтримка підприємницької діяльності повинна сприяти створенню процедури регулювання підприємництва державними установами шляхом розробки раціональних форм обов'язкової звітності та процедури реєстрації нових суб'єктів підприємницької діяльності; наявність документів про створення, реєстрацію та експлуатацію суб'єктів господарювання; підготовка підприємництва, їх обізнаність з цих питань, що вимагає відкриття спеціальних навчальних закладів, перепідготовки вчителів, організації інформаційних центрів, проведення досліджень з питань підприємництва в державних наукових та освітніх установах. Отже, закони України надають можливість для розвитку вільної підприємницької діяльності, яка охоплює різні аспекти економічного життя і проявляє себе як економічна категорія, метод управління, тип економічного мислення [1; С.116].

1.2 Тенденції розвитку підприємництва в Україні

Розвиток підприємництва в Україні є одним із пріоритетів державної політики. Невід'ємною частиною системи світової ринкової економіки є

підприємництво. В економіці це аксіоматичне поняття: "По-перше, бізнес відіграє вирішальну роль у вирішенні проблем економічного та соціального характеру"; по-друге, формування культури підприємництва є життєво важливим для економічного зростання та конкурентоспроможності економіки; по-третє, активна державна підтримка розвитку бізнесу в майбутньому передбачає створення більшої кількості робочих місць, збільшення податкової бази та зростання національного доходу [9; С.301]. На жаль, аналізуючи тенденції розвитку підприємництва в Україні, слід зазначити, що вітчизняний бізнес стикається з високими процентними ставками, що збільшує вартість капіталу та стає перешкодою для розвитку нового бізнесу. Обов'язкова вимога застави, яка перевищує суму наданої позики, робить неможливим отримання кредитних ресурсів для малих підприємств, особливо в сільській місцевості, де банки навіть не беруть майно в заставу через їх неліквідність. Особи, які бажають розпочати малий бізнес, взагалі не мають доступу до позики, беручи до уваги обов'язкову вимогу банку щодо існування ділового життя компанії, як правило, не менше 6 місяців. Система гарантій кредитування малого бізнесу, яка вирішила проблему застави, слабо розвинена і лише локально. До речі, за оперативними даними, сьогодні в Україні налічується понад 166 банків, понад тисячі кредитних спілок, 313 лізингових центрів, 970 інвестиційних фондів та компаній та 398 інноваційних фондів. Ці цифри здаються вражаючими, але можливості для небанківського фінансування сьогодні залишаються обмеженими та не відповідають потребам малого бізнесу. Однією з основних проблем розвитку малого бізнесу є відсутність знань для запровадження та ведення власного бізнесу. При вирішенні цієї проблеми Державна служба зайнятості проводить навчальні семінари за участю спеціалістів з центрів зайнятості, податкових органів, соціальних фондів, фінансових та бізнесових структур, які надають безліч інформаційних та консультаційних послуг для юридичних, економічних, психологічних та інші питання. На жаль, практика управління малим бізнесом в Україні показує, що вони ще не стали потужним сегментом вітчизняної економіки. Частка малого бізнесу у ВВП України

становить 11%, а кількість малих підприємств у кількості 10 тис. Чоловік. - 53; У той же час у розвинених країнах частка малого бізнесу у ВВП становить 50-60%, а 10 тис. Чоловік. існує 500-700 малих підприємств. Ця ситуація майже не змінилася в Україні вже кілька років. Це показує, що Україна переживає стійку тенденцію, яка негативно впливає на будь-які плани переходу від поточної позиції малого бізнесу. Такими негативними тенденціями є:

- недосконала законодавча база державної підтримки малого бізнесу, неоднозначне ставлення до підприємців місцевими органами влади та несприятливе регуляторне середовище негативно впливають на якість економічного зростання підприємництва та призводять до регіональних диспропорцій у його розвитку внаслідок який більше половини малих українських підприємств зосереджено в 7 регіонах України.

- Незважаючи на загальну тенденцію збільшення кількості малих підприємств (з 7,2% у 2001 році до 8,6% у 2002 році та 7,5% у 2003 році), у 2004 році темпи зростання були зменшені майже в 2 рази. Крім того, темпи зростання малих підприємств у регіонах суттєво зменшились: лише 4 з 27 у 2005 році збільшили темпи зростання порівняно з 2004 роком, тоді як у 23 регіонах показники значно нижчі, ніж ті, що були досягнуті у попередні роки.
- Частка збуту продукції (робіт, послуг) малими підприємствами в загальних обсягах в Україні за останні роки залишається низькою і має тенденцію до зниження: у 2000 році - на 8,1%, у 2001 році - на 7,1%; 6,7% у 2002 році та 6,2 в 2003 році. А в 2004 та 2005 роках лише 5,3%.
- Це призводить до зменшення зайнятості у промисловості (на 8,8%), будівництва (на 3%), готельно-ресторанного бізнесу (на 1,7%).
- Загальні показники зайнятості малих підприємств у поточному році майже не змінились у порівнянні з попереднім.

- Кількість малих підприємств, що випускали продукцію та надавали послуги, від загальної кількості зареєстрованих малих підприємств у 2005 році складає 72,2% або 204,675 тис. одиниць. Це на 2,6% менше, ніж було таких підприємств у 2001 році. Таким чином, 78723 одиниці малих підприємств не

працювали: не створювали нові робочі місця, не сплачували податки державі та не виплачували заробітну плату найманим працівникам (приховане безробіття).

· Середня питома вага кількості малих підприємств з чисельністю до 10 осіб найманих працівників дорівнює 79,8% від загальної кількості малих підприємств у 2004 – 2005 роках. А от розмір середньомісячної заробітної плати 1 найманого працівника у цієї групи малих підприємств менше від того, який сплачується на малих підприємствах з чисельністю працюючих більше 10 осіб. Тим самим занижується середній показник розміру заробітної плати на малих підприємствах України. Тільки 7 регіонів мають середньомісячну заробітну плату 1 найманого працівника на малих підприємствах вищу від середнього її значення по Україні, а 20 регіонів – нижчу.

· Витрати на одиницю виробленої продукції на малих підприємствах у 2004 році становили 102,9 коп/грн., що свідчить про збитковість виробництва. Ситуація значно не покращилась і в 2005 році.

Фінансовий результат звичайної діяльності до оподаткування основних видів господарської діяльності малих підприємств у 2004 році склав 1344,1 млн. грн. (баланс) на суму 110,5 млн. грн. втрати більше, ніж у 2003 році та 1249,4 млн. грн. втрати більш ніж у 2001 році. Найменші підприємства приватної власності (79,2% від загальної кількості збитків 2004 року) працювали найнебезпечніше.

· Проблема недостатньої кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування при проведенні аналізу регуляторного впливу та моніторингу ефективності прийнятих нормативних актів, відсутності сучасних управлінських навичок, глибоких знань про певні невдачі на ринку, що є основою для втручання в ринкове середовище, а також знання видів та ситуацій відмови від електроенергії, що є основою методології державного управління у ринковому середовищі.

· Проблема недостатності або відсутності певних статистичних параметрів, даних, достатньої кількості інформації та аналітичної інформації, необхідної органам влади та керівництву для більш глибокого аналізу та структурування проблем, оцінки потенційних об'єктів управління, аналізу їхнього внутрішнього характеру та структуру та

розробку адекватних методів і засобів їх розселення. · Складний доступ підприємців до інформації про регуляторні вимоги та наявні ресурси, які можуть бути використані для розвитку бізнесу, інформація про наявні землі, приміщення та обладнання, конкурси, не дозволяє залучати ресурси, необхідні для розвитку бізнесу, для ініціювання нових напрямків діяльності . · Відсутність регуляторних функцій у процедурі збору плати за видачу дозволів на розміщення торгових об'єктів. Плата за розміщення торговельної платформи стала довгостроковою та дорогою процедурою для підприємців, яка стала плідною основою для корупції та зловживань, що є перешкодою для початку торговельної діяльності.

· Аналіз процедур та регулюючого впливу видачі дозволів на розміщення торгових об'єктів вказує на те, що це дозволи фактично є безглуздою та безглуздою комерційною ліцензією, яка видається щорічно і для якої потрібно щороку заплатити значну суму грошей і витратити багато часу, щоб отримати значну кількість необхідних документів. Для отримання дозволу на розміщення торговельного об'єкта сьогодні у багатьох містах потрібно збирати від 5 до 20 документів різних дозволів (від пожежних - до органів державного нагляду), витратити один або два місяці або більше, а також платити значну суму за запроваджений, невідповідний та непотрібний в управлінському сенсі "послуги" ліцензування та регулюючих органів. У той же час у багатьох випадках складні, суперечливі та нечіткі процедури отримання такого дозволу створюють плідну основу для корупції.

· Необхідність підприємництва - орендарі при оренді об'єктів нерухомого майна, що перебувають у комунальній власності, несуть витрати на проведення незалежної оцінки вартості цього майна. (Відповідно до пункту 19 Методики оцінки орендної плати, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1995 р., № 629, у випадку оренди об'єктів комунальної власності у нерухомість здійснюється його незалежна оцінка) .

· Відсутність конкурентної бази для вибору найкращого оцінювача з незалежною оцінкою державної власності та приміщень для їх лізингу, що

несприятливо впливає на об'єктивність результатів оцінки, вартості майна та суми орендної плати для підприємців.

· Сьогодні закон передбачає порядок проведення конкурсного відбору суб'єктів оцінки лише при здійсненні таких операцій з державним майном, як приватизація, продаж та іпотека (наказом Фонду державного майна України від 12.02.97 р. № 152 "Про затвердження" Положення про конкурсний відбір експертів ") · Дисбаланс інтересів у відносинах між підприємцями, які торгують на ринках та адміністраціях цих ринків. · Відсутність певної процедури обліку торговельних місць на ринках. Через невирішеність питання про чіткий облік торговельних місць, адміністрація ринків приховує частину ринкової винагороди від підприємців, не перераховуючи її до місцевих бюджетів (а саме, адміністрація ринку несе відповідальність за збір та передачу ринкових зборів)

Як наслідок цього, частина діючих торговельних місць на ринках сьогодні фактично перебуває в «тіні», водночас органи місцевого самоврядування через недоотримання надходжень від ринкового збору часто збільшують його розміри.

· Відсутність доступу громадян та підприємців до вичерпної інформації про умови та процедури отримання дозволів, погоджень, висновків, інших документів дозвільного характеру

· Неадекватність і необґрунтованість вимог до функціонування ринків, встановлених ветеринарними, санітарними, протипожежними та будівельними нормами та правилами .

Всі ці проблеми потрібно вирішити зараз. Крім того, висувається проблема побудови корпусів підприємців (з числа керівників та фахівців, робітників, селян), а також необхідних компонентів підприємницької інфраструктури. Важливими передумовами для розвитку підприємництва є подальша демократизація та диверсифікація форм власності, подолання недоторканності принципу підпорядкування нижчих економічних структур до вищих, формування повноцінного конкурентного ринку, забезпечення законних прав фермерських господарств та ін. Загалом протягом періоду приватизації

більше 40 тис. державних підприємств змінили організаційну форму управління. Частка основних засобів, що належать державі, зменшилася з 96 до 49 відсотків. Однак, незважаючи на поліпшення кількісних показників зростання недержавного сектору, слід зазначити, що підприємництво ще не стало основним режимом управління в Україні. Визначивши причини такої ситуації, ми повинні виходити з реальної ситуації, яка склалася в економіці країни. Перш за все, слід мати на увазі, що перехід від командно-адміністративного управління до ринкового менеджменту є тривалим процесом, коли необґрунтована поспішність може призвести лише до матеріальних та моральних втрат. Крім того, розвиток підприємництва негативно позначається на кризовій ситуації в економіці. Таким чином, лібералізація цін та пов'язана з ними інфляція призвели до ліквідації фінансової бази малого бізнесу через зниження накопичень населення та різкого зростання процентних ставок. Слід також мати на увазі, що: економічна сутність підприємницької діяльності полягає в одержанні прибутку будь-яким способом, але за рахунок зниження виробничих витрат через ринкову ціну внаслідок науково-технічного прогресу. Інфляція, обумовлена надто високими цінами на засоби виробництва, фактично закриває доступ до багатьох підприємств до сучасних технологій, останні досягнення в науково-технічному прогресі. Негативний вплив на розвиток бізнесу також є глибоке падіння виробництва. Це посилює монопольний характер економіки, його дефіцит, розширення інфляції, створення економічного хаосу та невизначеності. Крім того, постійна інфляція, коли зростання цін перевищує зростання номінальних доходів домогосподарств, призводить до зниження спроможності внутрішнього ринку та значно перешкоджає розвитку підприємницької діяльності у виробничому секторі. Крім того, організаційно-правова база розвитку підприємництва, фінансово-кредитної та податкової систем залишається недосконалою. Всі ці та інші факти переконливо свідчать про те, що процес створення підприємництва як форми управління є досить суперечливим. На своєму шляху необхідно подолати багато труднощів, як об'єктивних, так і суб'єктивних.

Подальший розвиток підприємництва в нашій країні вимагає створення відповідної законодавчої бази, сприятливої для розвитку малого та малого бізнесу, покращення її фінансової та кредитної підтримки, надання матеріально-технічних та інноваційних умов для розвитку всіх видів та форм підприємництва, покращення інформаційного та кадрового забезпечення бізнесу, стимулювання зовнішньоекономічної діяльності всіх суб'єктів підприємництва. Сприяє розвитку підприємництва, економічному зростанню, зниженню цін, підвищенню платоспроможності населення та його добробуту, зменшенню обсягу контролю за підприємницькою діяльністю шляхом державного регулювання економіки, подолання корупції, рекету тощо. Не менш важливе значення для розвитку підприємництва це вдосконалення законодавчої бази, спрямованої на забезпечення захисту приватної власності, вирішення юридичних протиріч, а також скасування положень законодавчих актів, які стримують розвиток приватної ініціативи. Необхідно створити більш сприятливі податкові, інвестиційні та цінові режими для суб'єктів господарювання та спростити механізми державного регулювання та контролю підприємницької діяльності, подолання тіньової економіки. Розвиток підприємництва несумісний з командно-бюрократичними методами управління, будь-якими суб'єктивно-догматичними підходами в управлінні економікою.

Помилки, спричинені тут, катастрофічно відбиваються в ситуації підприємця. Тільки він досяг успіху на цьому шляху, який вміє мислити творчо, генерувати нові ідеї, вміє організовувати трудові колективи, щоб перекласти ці ідеї в економічну практику.

Розвиток підприємництва в Україні має покращити правове забезпечення її економічної, організаційної та фінансової підтримки з боку держави.

1.3 Право на здійснення підприємницької діяльності в Україні

Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, що не заборонено законом. Ст. 50 Цивільного кодексу України зазначено, що 1. право займатися підприємницькою діяльністю, яке не заборонено законом, має фізичну особу, яка має повний цивільний потенціал. Обмеження права особи на ведення бізнесу встановлюються Конституцією України та законом. Особа здійснює своє право займатися підприємницькою діяльністю, що підлягає державній реєстрації, у порядку, встановленому законом. Інформація про державну реєстрацію фізичних осіб - підприємців відкрита. Якщо особа починає свою діяльність без державної реєстрації шляхом укладання відповідних договорів, він не має права оскаржувати ці договори на підставі того, що він не є підприємцем. Ст. 42 Комерційного кодексу України зазначено, що підприємницька діяльність є незалежною, ініціативною, систематичною, за власним ризиком, економічною діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних та соціальних результатів та прибутку. Умови ділової активності відповідно до ст. 50 ГК України є повним цивільним потенціалом особи та державною реєстрацією. Відповідно, коли особа займається підприємницькою діяльністю, необхідно чітко розрізняти, в яких відносинах людина виступає як підприємця, і в якій - як звичайна людина [59]. За визначенням, ст. 42 комерційного кодексу України, підприємницька діяльність характеризується такими рисами, як незалежність, ініціативність, систематичність, власний ризик, концентрація на певному результаті - отримання економічних та соціальних результатів та отримання прибутку [25]. Перша підприємницька діяльність характеризується незалежністю. Це означає, що особа повинна виконувати свою діяльність, тобто від свого імені, а не від імені організації, в якій така особа працює, він є лідером або засновником, включаючи одного засновника. Хоча арт. 128 частина 3 Господарського кодексу України та зазначає, що підприємницька діяльність може

здійснюватися громадянином безпосередньо або шляхом створення останнього приватного підприємства, але самотійна діяльність громадянина повинна розглядатися як діяльність, що здійснюється безпосередньо через громадянин Незалежність також означає, що людина повинна самотійно управляти цією діяльністю. У той же час незалежність не означає, що особа - підприємець повинна виконувати зазначену діяльність самотійно. Ст. 128 Господарського кодексу України передбачено, що індивідуальний підприємець має право наймати та укласти трудові договори з працівниками, а відповідно, і довірити їх підприємницьку діяльність. Але в той же час підприємницька діяльність здійснюється працівниками від імені індивідуального підприємця, чийми працівниками вони є. Цікавим питанням про автономію підприємницької діяльності є розширення права спільної подружньої власності на подружжя на майно, що використовується для ділових цілей [25].

З одного боку, підприємницька діяльність оголошується незалежною та активною, що при укладенні контрактів на постачання товарів або купівлі майна вимагається лише згода підприємця і не повинна вимагати згоди іншого чоловіка / дружини. Також, для стабільності товарно-грошового обігу за участю індивідуальних підприємців, необхідно прямо встановити, що підприємець самотійно укладає договори без участі іншого в подружжі. З іншого боку, Сімейний кодекс України не передбачає таких винятків з режиму спільного майна подружжя. Відповідно до ст. Ст. 61, 62, 65 Сімейного кодексу України щодо розпорядження майном та грошима, отриманими під час шлюбу, члени шлюбу повинні бути взаємно узгодженими. Після укладення договору один із подружжя, іншого чоловіка / дружини, має право оскаржити такий договір на тій підставі, що він не погодився укласти такий договір. З нашої точки зору, у разі виникнення конфліктів переваги матимуть перевагу над нормами Сімейного кодексу України, які більш чітко визначені. Друга особливість підприємницької діяльності є систематичною.

З усією чіткістю цієї особливості, рівень законів чи підзаконних актів не визначає те, що вважається систематичною діяльністю, і скільки транзакцій на

рік має здійснюватися індивідом, так що його діяльність визначається як підприємницька. Наприклад, людина купила квартиру двічі за календарний рік, і в тому ж році вони продавали їх для отримання прибутку. Чи ця діяльність є систематичною і чи повинна індивідуальне підприємство бути підприємцем? На жаль, ні цивільний кодекс, ні Господарський кодекс, ні інші законодавчі акти не мають відповіді на ці питання. Крім того, при роз'ясненні Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва та Державної податкової адміністрації України немає жодних вказівок щодо того, скільки транзакцій особа повинна виконувати протягом календарного року, з метою систематичного визначення своєї діяльності та, відповідно, підприємницький

Складається враження, що законодавець віддає вирішення цього питання самим фізичним особам. Тобто, фізична особа сама вирішує, чи є її діяльність підприємницькою, і здійснює державну реєстрацію. Метод правового впливу тут досить простий - фізична особа - підприємець має більш вигідний режим оподаткування, ніж звичайна фізична особа.

З валового доходу індивідуального підприємця всі витрати, понесені для досягнення певного результату, віднімаються; Замість цього індивід - непердатник має право відраховувати від отриманого доходу лише ті суми, які дозволені ст. 4 Закону України "Про податок на доходи фізичних осіб". По-друге, індивідуальний підприємець має право перейти на спрощену систему оподаткування та сплачувати фіксовані суми не більше 200 гривень на місяць, що не може бути зроблено фізичною особою, а не підприємцем. Таким чином, хоча індивід є підприємцем, він забезпечує більше звітності, але може платити менше податків, ніж його бізнес, а не підприємець. Третя ознака підприємницької діяльності є ініціативою. Цей атрибут тісно пов'язаний з автономією. Враховуючи, що фізична особа - підприємець самостійно здійснює підприємницьку діяльність, від неї і продовжує ініціювати певні операції та укладати контракти. Іншою особливістю підприємницької діяльності є здійснення такої діяльності на власний ризик. Цей атрибут пов'язаний з попередніми ознаками, перш за все, з незалежністю. Враховуючи,

що індивід - підприємство самостійно проводить цю діяльність, тоді ця особа також несе відповідальність за результат діяльності, перш за все фінансової. Будь-яка транзакція або контракт може призвести до прибутку чи збитку; в той же час причиною втрати можуть бути будь-які обставини, включаючи форс-мажор, які не залежать від волі окремих осіб. Останньою ознакою підприємницької діяльності є економічний та соціальний результат і прибуток. У той же час законодавець дозволяє певну тавтологію визначити результат. Ми вважаємо, що економічний результат і прибуток є синонімами. Як вже зазначалося, людина діє як підприємці, в інших як звичайна особа, тоді як межа між двома відносинами є досить невизначеною. Наприклад, фізична особа - підприємець купила машину в автосалоні. Автомобіль використовувався для ділових цілей (передача переговорів, транспортування зразків товарів тощо), а також для потреб сім'ї роботодавця. Автомобіль не працює. І ось питання. По-перше, до якого суду пред'явити позов - до загального чи до господарського, який розглядає спори між суб'єктами підприємницької діяльності. По-друге, чи застосовується до цих відносин Закон України "Про захист прав споживачів", який найкраще захищає права покупця товарів. Стаття 1 зазначеного закону передбачає, що споживач - це особа, яка купує товари для особистого споживання, не пов'язані з підприємницькою діяльністю. Тому ми можемо уявити, що в такій ситуації покупець доведе, що автомобіль не використовувався у бізнесі; недобросовісний продавець товару, навпаки, доведе, що товари були придбані в комерційних цілях, з тим щоб виключити можливість застосування цих відносин норм Закону України "Про захист прав споживачів". Судова практика також не відповідає на це питання, зокрема, в постанові Пленуму Верховного Суду України "Про практику розгляду цивільних справ про захист прав споживачів" позиція Верховного Суду України з цих питань є не визначеною. Відповідно до пункту 1 статті 50 Цивільного кодексу право на особу з повним цивільним потенціалом здійснюється підприємницькою діяльністю Особи молодшими 18 років. Повне цивільне правоздатність Фізична особа може набувати повної цивільної

дієздатності до зазначений вік, зокрема, у випадку реєстрації. Повний цивільний потенціал виникає в цьому випадку автоматично з моменту його реєстрації. [59] Законодавець передбачає можливість надання повного цивільного потенціалу особі, яка досягла віку від 16 років і працює на підставі трудового договору, а також неповнолітньої, зареєстрованої матері або батька дитини, у цьому випадку відповідно до статей 34, 35 Цивільного Кодексу України, рішення органу опіки та піклування або суду є обов'язковим. Крім того, особа, яка досяг 16-річного віку, може бути зареєстрована як підприємець за письмовою згодою батьків (усиновителів), піклувальника чи опіки та піклування та набуває повної цивільної дієздатності з моменту державної реєстрації підприємця. Саме з моменту придбання повної цивільної спроможності зазначені особи отримують право займатися підприємницькою діяльністю. Право займатися підприємницькою діяльністю на території України не залежить від громадянства, фінансового чи майнового стану громадянина. Громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства мають право займатися підприємницькою діяльністю на території України. Іноземні громадяни та особи без громадянства не повинні отримувати спеціальні дозволи на ведення бізнесу на території України. Зокрема, іноземні громадяни та особи без громадянства з метою ведення бізнесу не повинні отримувати дозвіл на працевлаштування в Україні. Частина перша статті 50 ККУ передбачає, що обмеження на ведення підприємницької діяльності можуть встановлюватися Конституцією України та законами [59].

Отже, положення не можуть обмежувати право здійснювати певні види бізнесу. Закони України встановлюють ряд обмежень щодо ведення підприємницької діяльності. Не дозволяється займатися підприємницькою діяльністю народних депутатів України, чиновниками та посадовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, посадовими особами прокуратури, суду, органів державної безпеки, внутрішніми справами, органами державної влади та адміністраціями, які контролюють діяльність підприємств, нотаріусів (стаття 42 Конституції України, закони України "Про

державну службу", "Про національну міліцію", "Про прокуратуру" тощо). Крім того, особи можуть бути позбавлені права на підприємництво за правопорушення, вчинені судом. Індивідуальні підприємці не мають права займатися страховою діяльністю (стаття 2 Закону України "Про страхування"), банківську діяльність (стаття 6 Закону України "Про банки і банківську діяльність"), діяльність у сфері телебачення та радіомовлення (стаття 1 Закону України "Про телебачення і радіомовлення"), космічної діяльності (ст. 1 Закону України "Про космічну діяльність" тощо).

Окремі заходи, передбачені ст. 9 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності", фізична особа - підприємець може займатися лише на підставі ліцензії. Індивідуальні підприємці мають право займатися торгівлею, обмінювати грошові кошти готівкою та надавати послуги у сфері азартних і побутових послуг лише за умови попереднього отримання комерційного патенту в порядку, встановленому Законом України "Про патентування певних Види підприємницької діяльності ". Фізичні особи - підприємці мають право надавати фінансові послуги, перелік яких містить ст. 4 Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" у випадках, коли це прямо передбачено законом. Відповідно до пункту 2 статті 50, особа набуває права займатися підприємницькою діяльністю з моменту його державної реєстрації.

Реєстрація приватного підприємця здійснюється відповідно до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців". Реєстрація здійснюється на підставі реєстраційної картки, яка виступає як заява, за умови, що подано ідентифікаційний код фізичної особи - платника податку та сплата реєстраційного внеску. Для державної реєстрації фізичної особи - підприємця, державний реєстратор також вимагає подання паспорта. Інформація про індивідуальний підприємець, вказана на реєстраційній картці, включена до Єдиного державного реєстру та є відкритою та публічною, за винятком ідентифікаційних кодів фізичних осіб - платників податків. Уповноважений орган протягом 5 днів з моменту отримання запиту

зацікавленої особи зобов'язаний надати витяг із Єдиного державного реєстру або довідку про наявність або відсутність інформації, яка вимагається у ньому. Така інформація вважається надійною і може використовуватися в спорі з третьою стороною. Слід також зазначити, що реєстрація фізичної особи - підприємця не обмежена часом і невизначена. Відповідно до пункту 3 статті 50 ККУ, якщо особа розпочала свою справу без державної реєстрації шляхом укладання відповідних договорів, вона не має права оскаржувати ці контракти на тій підставі, що вона не є підприємцем. Однак слід зазначити, що ця норма застосовується лише до особи та не позбавляє інших осіб (наприклад, іншого чоловіка, прокурора, батьків тощо) подавати позови за таких причин.

Висновок: підприємництво — це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Визначення підприємницької діяльності і відокремлення її від інших видів діяльності, що мають на меті отримання прибутку або доходу, має як теоретичне, так і суто практичне значення.

Ознаки підприємницької діяльності:

- 1) Самостійність (особа сама визначає режим майна, самостійно користується, розпоряджається своєю власністю).
- 2) Систематичність (непідприємницькою є діяльність, яка здійснюється менше чотирьох разів протягом календарного року).
- 3) Ініціативність (особа сама вирішує форму підприємництва).
- 4) Легальність (правомірність і законність створеної структури).
- 5) Ризикованість (особа постійно ризикує).
- 6) Мета підприємницької діяльності (отримання прибутку).
- 7) Форми підприємницької діяльності (виготовлення та реалізація продукції, виконання робіт та надання послуг).

Право на здійснення підприємницької діяльності містить Конституція, та Кодекси, видані відповідно до неї.

РОЗДІЛ 2 ПОНЯТТЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ПІДСТАВИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Поняття ліцензування та види ліцензій

Проблеми правового регулювання ліцензування певних видів економічної діяльності в економічній науці недостатньо уваги. Лише деякі правові аспекти ліцензування розробляються в наукових та теоретичних дослідженнях, зокрема в роботах А.П. Алехіна, І.І. Єремієнко, А. П. Герасимова, А. В. Губанова, Р. І. Денисова, А. Н. Кормалицький, Д. В. Осінцева, Г.А. Туманова, О.М. Віннік В.К. Мамутова, І.Є. Заморський, Г.Л. Знаменський, В.А. Малігі, Н.О. Саняхметова, В. С. Щербіна та інші. Довгий час закон не визначив цю концепцію із переліком всіх суттєвих ознак ліцензування. Крім того, законодавець, часто використовуючи термін "ліцензування", замінює його фразою "видача ліцензій". На сьогоднішній день існує кілька сотень нормативних документів, що регулюють питання ліцензування. Така велика кількість стверджує, що, перш за все, установи ліцензування не чітко визначені Законом України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності", а також необхідність вдосконалення ліцензійної установи на теоретичному та практичному рівні. Незважаючи на те, що законодавець регулював питання ліцензування порівняно недавно, існують важливі проблеми, які перешкоджають процесу ліцензування. Закон визначає підстави для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії, за відсутності якого ліцензійний орган приймає рішення щодо видачі ліцензії. Ці підстави можуть бути встановлені лише певним чином. Таким чином, незгоду заявника до поданих документів встановлюється на підставі чисто формальної (документальної) оцінки, доданої до матеріалів заявки. У свою чергу, недостовірність даних у документах, поданих заявником для одержання ліцензії, встановлюється як офіційна перевірка (шляхом порівняння вмісту заявлених документів з інформацією з інших джерел) та фактичної перевірки (наприклад, іспиту за місцем

економічної діяльності заявника). Слід зазначити, що в останньому випадку необхідність проведення фактичного огляду не передбачена законом. Вчені вважають, що таке законодавче регулювання не дає органу ліцензування достатньо можливостей провести пряме розслідування фактів, тому необхідно вирішити цей розрив.

Тимошенко Н. до. У своїй науковій публікації зазначає: визначальними факторами легалізації підприємницької діяльності є, зокрема, її легітимність, процедури державної реєстрації суб'єктів господарювання та ліцензування видів господарської діяльності. Саме під час реєстрації та отримання ліцензій підприємці вперше стикаються з посадовими особами, з адміністративним апаратом міністерств, відомств, місцевих органів влади. Обсяг ліцензування включає комплекс питань, пов'язаних із підготовкою та поданням відповідного переліку документів, необхідних для отримання ліцензій, переоформлення ліцензій та внесення певних змін до них, складання актів перевірок щодо дотримання ліцензійного законодавства, призупинення та / або скасування ліцензій. Однак якщо обсяг реєстрації був знайомий органам виконавчої влади з радянських часів, то з настанням трансформації економіки з'ясувалося, що проблеми ліцензування є принципово новими для України. Зрештою, ділове ліцензування ніколи не використовувалося раніше. І система ліцензування має велике значення як для розвитку бізнесу, так і для економіки в цілому.

Основними принципами ліцензійної системи є наявність відповідного рівня кваліфікації для певного виду діяльності, заборона використання ліцензування як важіль обмеження конкуренції, чіткість та прозорість вимог щодо ліцензування, не завдаючи шкоди здоров'ю людей, навколишнє середовище та / або безпека держави. Ліцензування може використовуватися як: репресивна санкція; джерело заповнення бюджетів різних рівнів (фактично в переважній більшості європейських країн ліцензійний збір є суто символічним); захід, що захищає ринок від недобросовісної конкуренції (наприклад, іноземцям заборонено займатися жодним бізнесом в інших країнах, але вони підпадають під жорсткіші умови ліцензування, наприклад, іспити в

певних навчальних закладах); джерело корупції (це характерно для країн з перехідною економікою через невирішені юридичні питання деяких питань, а також невизначеність ступеня відповідальності); засіб забезпечення високого рівня якості роботи та послуг; Метод діалогу між державою, місцевими органами влади та підприємцями (профспілки, асоціації тощо), навчальними закладами, науковими організаціями тощо. Використання ліцензування має бути чітким та послідовним, оскільки доцільність обмежень в основному визначається соціально- економічними факторами. Відповідно, умови ліцензії повинні бути жорсткими та одночасно простими, зрозумілими та прозорими для підприємців.

Отже, від того, чи будуть визначені державою оптимальні правила ліцензування господарської діяльності, значною мірою залежать як стабільність економічної системи країни, так і розвиток власне підприємництва (в першу чергу малого), скорочення тіньового сектора, ефективність боротьби з корупцією, а в остаточному підсумку – вирішення соціальних проблем.

На думку Е. І. Спектр, ліцензійний режим, що представляє собою одне з універсальних та ефективних легалізованих державних регулювань економіки, яке є найбільш законодавчо розробленим, на відміну від інших способів дозвільних режимів, є обмеженням свободи підприємництва з метою захисту прав окремих громадян та суспільства в цілому, а також суспільні інтереси держави. Значна робота вже виконана і продовжується в цьому напрямку українськими вченими.

Аналіз наукової літератури та дослідницьких матеріалів показує, як поступово зростає розуміння поняття ліцензування та його компонентів, поглиблюється рівень досліджень, зростає спеціалізація. Завдяки проведеному дослідженню, підняття проблеми ліцензування, існування цієї проблеми визнається державою, і тепер мова йде про пошук правильних та ефективних адміністративних та організаційно-правових заходів для її подолання. Розглядаючи питання легалізації (легітимації) господарської діяльності суб'єктів господарювання, слід звернути увагу на систему ліцензування у цій

сфері. Вона була сформована у 2005 році шляхом прийняття Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" (далі - Закон про дозвільну систему), метою якого було спрощення процедур видачі ліцензованих документи, а також встановити загальні принципи системи ліцензування в галузі управління. Вперше на законодавчому рівні: - забезпечення передбачене виключно законами про необхідність одержання документа, який допускає природу, а також вимоги до порядку його отримання; - Визначено європейські принципи видачі дозволів, а саме: принцип організаційної єдності, принцип декларування та принцип негласної згоди; - визначена форма адміністративної відповідальності посадових осіб органів місцевого самоврядування за порушення встановлених законом процедур видачі дозволів. - облік того, що перелік основних фондів державного регулювання господарської діяльності регулюється частиною 2 ст. 12 Цивільного кодексу України, невичерпна, дозвільна система відноситься до певних методів державного регулювання економіки [25]. - У юридичній літературі проблеми, пов'язані з аналізом системи ліцензування, обговорюються в роботах таких авторів, як Труш І., Мошковський О., Перкун К. У той же час, при аналізі дозволів, більшість авторів досліджував його з точки зору адміністративних прав, які досить обмежені. - Система лібералізації є предметом регулювання економічного права, перш за все тому, що в процесі отримання дозволів існують як державні, так і приватні інтереси, інтереси суб'єктів господарювання, споживачів та держави. Існує потреба у їх гармонізації, яка не може бути здійснена виключно в рамках адміністративних процедур. Важливо розуміти не тільки адміністративну, але й економічну складову цих процесів, відповідаючи на питання про вплив процедури надання дозволів на економіку в цілому. - Зокрема, надання обов'язкової угоди та дозволу для фінансових посередників на здійснення певних юридично значущих дій на ринку фінансових послуг має явний імперативний характер. Це пов'язано з тим, що здійснення таких заходів впливає на встановлені у фінансовій сфері правопорядку. У зв'язку з цим уряд повинен застосувати

більш жорстке регулювання у таких випадках, з одного боку, щоб запобігти зменшенню ділової активності, надлишкові податки, а з іншого - для дотримання правил, що регулюють якість продукції продукції, природокористування тощо. Існує точка зору, згідно якої система ліцензування ототожнюється з ліцензуванням (С.Д. Подднява, Д.В. Осінцев). Проте в цьому випадку спеціальний обсяг використання дозволів, передбачених спеціальним законом, не враховується, оскільки дозвіл надає суб'єкту господарювання право здійснювати певні дії щодо здійснення господарської діяльності та ліцензію надається для певного виду економічної діяльності у разі виконання певних критеріїв та вимог. Закон про дозвільну систему (частина перша статті 2, стаття

1) визначає дозвільну систему у сфері господарської діяльності як сукупність регульованих правовими відносинами, що виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру. В рамках Закону про систему дозволів існують відносини у сфері ділової ліцензування, захисту економічної конкуренції, а також системи ліцензування, що застосовуються до операцій з використанням зброї, бойових снарядів, вибухових речовин та речовин, потужних токсичних речовин та ліцензування діяльності в галузі ядерної енергетики.

Відносини в перерахованих областях регулюються окремими законами та підзаконними актами нормативно-правових актів. До них належать, зокрема: закони України "Про ліцензування певних видів діяльності у сфері державної діяльності" від 01.06.2000 р.; "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії" від 11.01.2000 та інші. Закон про дозвільну систему не поширюється на різні процедури реєстрації, оскільки це стосується діяльності осіб, які вже надали статус суб'єктів господарювання. Правове регулювання відносин у рамках системи ліцензування у сфері господарської діяльності забезпечується досить широким колом законів та підзаконних актів нормативно-правових актів. Це, наприклад, закони України "Про планування

та будівництво територій", "Про цінні папери та фондовий ринок", "Про рекламу", "Про пожежну безпеку", "Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя", " Кабінет Міністрів України "Про затвердження Типових правил розміщення зовнішньої реклами" від 29.12.2003 р., N 2067 та інших.

Суб'єкти системи ліцензування у сфері господарської діяльності діляться на дві групи: ліцензійні органи - виконавчі органи, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, а також підприємства, установи, організації, уповноважені видавати дозволи, з одного боку, та суб-бізнес юридичні та фізичні особи - підприємці, що ініціюють відповідні процедури. Законодавці розглядають об'єкти системи ліцензування - зелені райони, будівлі, споруди, приміщення, обладнання, обладнання та механізми, що вводяться в експлуатацію чи здійснюються окремою операцією, певні види господарської діяльності, роботи та послуги. Наприклад, по відношенню до будівель, споруд - дозволяє проводити підготовчі роботи, будівельні роботи. Для деяких операцій, наприклад, може служити: дозвіл на розміщення зовнішньої реклами; дозвіл розміщувати цінні папери українських емітентів за межами України; щодо певних видів економічної діяльності, роботи та послуг - дозвіл на використання кількох ресурсів; дозвіл Міністерства внутрішніх справ України на використання приміщень та приміщень, призначених для обігу наркотичних засобів, тощо. Дозвільні документи включають дозволи, висновки, затвердження, посвідчення тощо, що становлять суб'єкт господарювання | право приймати певні заходи для ведення господарської діяльності. Цей список не є вичерпним. Тому дозволу документів можна віднести, зокрема: патент; дозвіл органів пожежного нагляду розпочати роботу підприємств та оренду приміщень; дозвіл на будівельні роботи; дозвіл Держнаглядохоронпраці здійснювати роботу підвищеної небезпеки або експлуатації об'єктів, машинних механізмів, обладнання підвищеної небезпеки; дозвіл на розміщення малих архітектурних форм (МАН), рекламні знаки; тощо. Зокрема, у листі Державного комітету підприємництва від 3 вересня 2007 р. № 6544 було зроблено висновок, що на підставі визначення комерційного патенту, який

закріплений у ст. 14 Цивільного кодексу України, ст. 2 Закону України "Про патентування певних видів підприємницької діяльності" цей документ має характерні для документів типу дозволів. Відповідно до положень ст. 4 Закону про дозвільну систему виключно законами, що регулюють відносини, пов'язані з отриманням документів, таких як вид дозволів, встановлено: необхідність отримання документа про вид дозволу; дозвіл органу, уповноваженого видавати дозвільний документ; оплата або безкоштовна видача дозволу; термін рішення про видачу або відмову у видачі дозволу на документ; вичерпний перелік підстав для відмови у видачі та відкликання дозволу; можливість одержання права суб'єкта господарювання на здійснення певної діяльності щодо підприємницької діяльності на декларативній основі. Певною законодавчою проблемою в цьому аспекті є питання про дозвіл на розміщення об'єкта торгівлі та послуг.

Хоча, відповідно до податкового законодавства, стягується збір за видачу дозволу на розміщення торгових об'єктів та послуг; Закон України "Про поліпшення розрахунків" органам місцевого самоврядування надано дозвіл на розміщення будівель та споруд соціально-культурних, побутових, комерційних та інших цілей. Проте відповідно до Закону про дозвільне проведення окремої операції - господарську діяльність певного типу, роботи та служби. Наприклад, по відношенню до будівель, споруд - дозволи виконувати підготовчі роботи, будівельні роботи. Для деяких операцій, наприклад, може служити: дозвіл на розміщення зовнішньої реклами; дозвіл розміщувати цінні папери українських емітентів за межами України; щодо певних видів економічної діяльності, роботи та послуг - дозвіл на використання кількох ресурсів; дозвіл Міністерства внутрішніх справ України на використання приміщень та приміщень, призначених для активності наркотиків, тощо. Дозвільні документи включають дозволи, висновки, дозволи, сертифікати і т. Д.,

Порядок отримання дозволу включає загальну процедуру видачі дозволів місцевими органами ліцензування на основі двох основних принципів (також спостерігається в економічно розвинених країнах): - принцип організаційної

єдності, який передбачає присутність адміністратора. Суб'єкт господарювання має право вибирати спосіб отримання дозволів: безпосередньо звертатися до відповідних органів місцевого самоврядування, представники яких приймають прийом суб'єктів підприємницької діяльності в одній будівлі або на вимогу адміністратора; - декларативний принцип, згідно з яким суб'єкт господарювання набуває право займатися певними видами діяльності для заснування господарської діяльності без одержання дозвільного документа, інформуючи адміністратора або відповідного органу дозвільного органу про відповідність його матеріально-технічної бази з вимоги законодавства. Порядок такого повідомлення визначається постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2006 року № 685 "Про затвердження Порядку повідомлення адміністратору або органу дозволу на відповідність матеріально-технічній базі підприємця" з вимогами законодавства ", із змінами, внесеними 16 вересня 2009 року. Слід зазначити, що Закон про дозвільну систему встановлює один випадок, коли суб'єкт господарювання може розпочати ділову діяльність за декларативним принципом [47; С.387]. Відповідно до ч. 5 ст. 4 цього Закону у разі надання на підставі договору лізингу або інших договорів на тимчасове використання приміщень (обладнання), за умови збереження виду діяльності та умов цих приміщень (обладнання) від орендаря або іншого користувача , не потрібно отримати документ, що дозволяє використовувати їх (експлуатацію), крім використання потенційно небезпечних об'єктів та машин, механізмів, обладнання підвищеної небезпеки. У певних випадках власник (орендар) може розпочати діяльність підприємства за декларативним принципом у разі укладання договору страхування цивільної відповідальності перед третіми особами у зв'язку з відшкодуванням наслідків можливої шкоди. Зокрема, відповідно до частин 8, 9 ст. 10 Закону України "Про пожежну безпеку", діяльність новостворених підприємств, накладення об'єктів та інших об'єктів тощо, здійснюється після одержання дозволу від державних вогневих органів, за винятком випадків, коли підприємницька діяльність можлива декларативний принцип.

Якщо такі підприємства знаходяться у категорії пожежної небезпеки, вони можуть розпочати свою діяльність на декларативній основі, за умови, що угоди про добровільне страхування відповідальності укладаються третіми сторонами. Перелік таких об'єктів, порядок і форма повідомлення, встановлені в Порядку видачі дозволу на запуск роботи підприємств та оренди приміщень державним пожежним органом, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від лютого 14, 2001 р. № 150 від 19 вересня 2008 р. Принцип мотивної згоди є принципом, згідно з яким суб'єкт державних дарів набуває права виконувати певні дії чи види господарської діяльності без отримання відповідного дозволу, за умови, що в установленому порядку заявка та документи подаються у повному обсязі, але в порядку, встановленому законом, чинності дозволу чи рішення про відмову у видачі його не було видано або не було відправлено. Період видачі дозволів становить десять робочих днів, якщо інше не передбачено законом [48; С.176]

. Однією з проблем державної регуляторної політики у сфері підприємництва є ліцензування підприємницької діяльності. Основними особливостями легітимації бізнесу є реєстрація та ліцензування підприємницької діяльності. Відповідно до чинного законодавства, види підприємницької діяльності, які безпосередньо впливають на здоров'я людини, навколишнє середовище та безпеку держави, підлягають ліцензуванню. Для здійснення підприємницької діяльності, що підлягає ліцензуванню, необхідно отримати відповідну ліцензію та виконати умови ліцензування, встановлені Кабінетом Міністрів України. Ліцензія - це документ, виданий Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом виконавчої влади, згідно з яким ліцензіат має право займатися цим видом економічної діяльності. Умови ліцензування - вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для ведення підприємницької діяльності, що підлягає ліцензуванню, встановлюється з урахуванням вимог законодавства. Передумовою для ліцензування підприємницької діяльності є реєстрація, а для підприємця юридична особа також є прямим зазначенням цієї діяльності у своїх

установчих документах. З моменту отримання ліцензії на діяльність, визначену в установчих документах, зазначених у законі, існує відповідний елемент спеціальної юридичної особи. Підприємство не має права займатися відповідними видами діяльності, поки не отримає ліцензію у порядку, встановленому законом [51; С.246-247]. Слід зазначити, що ліцензування не є остаточним і нескінченним. Ліцензія видана лише на певний період. Таким чином, ліцензування має дві сторони і розглядається як порядок отримання дозволів на вид діяльності, встановлений чинним законодавством, та порядок розгляду звернень до спеціальних державних органів підприємців при отриманні дозволів на їх видачу. Ліцензування - це нормативний набір умов, порядок та порядок видачі дозволів уповноваженими органами для експорту та імпорту певних товарів, робіт, послуг прав інтелектуальної власності у відповідних обсягах та строго визначених умовах [52; С.76]. Закони України "Про телекомунікації" та "Про ліцензування використання ядерної енергії" розглядають ліцензування як перелік певних процедур. Закон України "Про вищу освіту" містить визначення, що принципово відрізняється від усіх вищезгаданих, і розглядає ліцензування не як перелік процедур, пов'язаних із видачею ліцензій, а не як засіб державного регулювання господарської діяльності, а як порядок визнання спроможності юридичної особи здійснювати діяльність з освітньої діяльності на певній спеціальності на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності. По суті, Закон України "Про вищу освіту" розглядає ліцензування як елемент легітимності суб'єкта господарювання, який є умовам придбання цивільного потенціалу. Це положення відповідає Цивільному кодексу України, стаття 91 якої регулює питання про цивільну правоздатність юридичної особи. Відповідно до частини третьої статті 91 юридична особа може здійснювати певні види діяльності, перелік яких встановлений законом після отримання спеціального дозволу (ліцензії).

Хоча підхід, який застосовується в Законі України «Про вищу освіту», має своїх прихильників у навчальних колах та базується на нормах цивільного права, які лягли в основу розуміння юридичної особи юридичних осіб, не можна вважати прийнятним. У визначеному зазначеному законодавчому акті поняття сутності та мети ліцензування господарської діяльності відсутнє, оскільки мета ліцензування не є визнанням права суб'єкта господарювання на здійснення певного виду діяльності, але регулювання відносин у галузі цієї діяльності [53; С.100-102]. Не можна ігнорувати, хоч ізольовано, але все ще є випадки, коли законодавчі норми передбачають визначення ліцензування, відмінні від тих, що містяться в нормативних актах вищої юридичної сили, зокрема Закону про ліцензування.

Наприклад, умови ліцензування керівників фондів для фінансування будівельних та / або об'єктів нерухомості все ще розглядають ліцензування як перелік певних процедур. Слід зазначити, що переглянуте визначення ліцензування, що містяться в нормативно-правових актах, що регулюють відносини у сфері ліцензування певних видів господарської діяльності, не тільки істотно відрізняється від визначення, передбаченого Законом про ліцензування, але також має ознаку того, що це може призвести певні проблеми під час вивчення ліцензування господарської діяльності.

Ці правові акти фіксують визначення "ліцензування", але насправді мова йде не про ліцензування в цілому, а навіть про ліцензування господарської діяльності, а про ліцензування певного виду економічної діяльності. Таким чином, у Законі України "Про вищу освіту" передбачено визначення "ліцензування навчальної діяльності вищих навчальних закладів", Законом України "Про ліцензування діяльності у сфері використання ядерної енергії" встановлено визначення "ліцензійної діяльності в поле використання ядерної енергії" та ін. Використання такої спрощеної термінології є звичайною практикою в спеціальних правових актах, що не викликає проблем у випадку безпосереднього вивчення цих дій. Але у випадку всебічного вивчення правових норм, що регулюють відносини у сфері ліцензування бізнесу, коли

існує необхідність використання концепцій, не прив'язуючи їх до певного акту, відсутність термінологічної єдності може мати негативні наслідки. Визначення ліцензування господарської діяльності як правового режиму є досить поширеним явищем. В І.Д. Дослідження пастирського дисертаційного дослідження, ліцензування розглядається як правовий режим певних видів господарської діяльності, встановлений законодавством, який передбачає державне підтвердження та визначення меж права на їх реалізацію, контроль за такими діями та можливість припинення дії останній на спеціальних підставах владою держави. Отже, термін "ліцензія" означає - дозвіл на ввезення та вивіз товарів, виданих спеціальними державними органами для укладення невизначеної кількості транзакцій за період дії ліцензії, і тому ліцензії розглядаються в кількох аспектах: • як експорт товарів; • дозвіл використовувати в підприємницькій діяльності запатентований об'єкт промислової власності; • як спеціальний дозвіл, виданий Кабінетом Міністрів України або його уповноваженим органом з питань реалізації правової форми підприємницької діяльності. Слід зазначити, що ліцензування підприємницької діяльності спрямоване на захист життя та здоров'я людини, здоровий навколишнє середовище, забезпечення економічних інтересів держави, формування прибуткової частини державного бюджету, захист вітчизняного споживача від шкідливої продукції.

Тому загальні підходи до ліцензування підприємницької діяльності визначаються тим фактом, що така легалізація підпадає під дію лише таких дій, які: • створюють небезпеку для життя та здоров'я людини; • створює небезпеку для навколишнього середовища; • загрожує інтересам самої держави. Ліцензії за дозвілю: • Відкрито з загальним опублікованим дозволом займатися зазначеними видами діяльності протягом періоду щонайменше одного місяця; • загальні ліцензії - дозволи займатися певними видами діяльності, операціями з певними товарами або з певною країною чи їх групою в ліцензійний період, зазначений у ліцензії; • Ексклюзивні ліцензії надають монопольні права на реалізацію певного виду діяльності; • одноразова ліцензія, номінальна та

видається для реалізації кожної окремої ділової активності для певного суб'єкта господарювання на період, не перевищує технічно необхідного для здійснення такої ліцензійної транзакції. Отже, підприємництво має бути законним. Тобто особа, яка усвідомлює свій підприємницький потенціал та його конституційне право займатися підприємництвом, повинна бути зареєстрована як підприємець у встановленому порядку. Отримавши свідоцтво про державну реєстрацію підприємця, вона отримує особливий правовий статус підприємця і таким чином набуває суб'єктивного права на реальні ділові операції та додаткові юридичні зобов'язання за загальним статусом особи. У випадку, коли для здійснення певного бізнесу необхідні спеціальні види дозволів, вони також повинні бути отримані у встановленому порядку (отримання ліцензій, патентів, сертифікатів тощо). Ліцензійний інститут складний, оскільки містить норми адміністративного та цивільного права, де наявність ліцензії є основою для виникнення правоздатності та майнових відносин при здійсненні певних видів діяльності. Суб'єкти відносин, що виникають у зв'язку з ліцензуванням, з одного боку, предметом господарської діяльності, а з іншого - органом ліцензування. Суб'єкт господарювання - юридична особа, зареєстрована у встановленому законом порядку, незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, яка здійснює господарську діяльність, крім органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також фізичних осіб - предмет підприємницької діяльності. Ліцензійним органом є виконавчий орган, призначений Кабінетом Міністрів України або спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань ліцензування певних видів господарської діяльності. Суб'єкт господарювання, який має намір здійснити певний вид економічної діяльності, який ліцензується особисто або через уповноважений орган чи особа, звертається до відповідного органу ліцензування із запитом на встановлену модель для видачі ліцензії. Орган ліцензування приймає рішення про видачу ліцензії або відмову у видачі його у термін не пізніше ніж через десять робочих днів з дня отримання заявки на видачу ліцензії та документів, доданих до заяви, якщо жодного спеціального закону, що регулює відносини в

окремі сфери економічної діяльності передбачають ще один термін для надання ліцензії на певні види діяльності.

Ліцензійний орган: 1. забезпечує виконання законодавства у сфері ліцензування;

2. затверджує разом із спеціально уповноваженим органом ліцензування умови ліцензування для здійснення певного виду господарської діяльності та порядок контролю за дотриманням ними, крім випадків, передбачених цим Законом;

3. Випуск та перевидання ліцензій, випуск дублікатів ліцензій на певний вид економічної діяльності, приймає рішення про визнання ліцензій недійсними;

4. в межах своєї компетенції, контролює відповідність ліцензіатів умовам ліцензії;

5. видає розпорядження про усунення порушень умов ліцензування;

6. Скасування ліцензії на певний вид економічної діяльності;

7. формує та підтримує ліцензійний реєстр. Орган ліцензування, який є центральним органом виконавчої влади, який здійснює повноваження, передбачені цією статтею, може делегувати їх своїм структурним територіальним одиницям. Повноваження органу ліцензування не можуть бути делеговані іншим особам, у тому числі створеним органом ліцензування. Орган ліцензування не може доручити іншим особам визначити здатність суб'єктів господарювання дотримуватись умов ліцензування відповідно до поданих документів. Фінансування органу ліцензування здійснюється за рахунок коштів державного бюджету України або місцевого бюджету. Відповідно до ст. 8 Закону, умови ліцензування є нормативним актом, положення якого встановлюють кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги щодо реалізації певного виду економічної діяльності. Суб'єкт господарювання зобов'язаний проводити певний вид економічної діяльності, що підлягає ліцензуванню, відповідно до умов ліцензування, встановлених для даного виду діяльності. У ліцензійні умови щодо видів господарської діяльності, для

провадження яких необхідні спеціальні знання, включаються кваліфікаційні вимоги до працівників суб'єктів господарювання — юридичних осіб та (або) до фізичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності.

У разі якщо для провадження певних видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, необхідні особливі вимоги щодо будівель, приміщень, обладнання, інших технічних засобів, такі вимоги включаються до ліцензійних умов.

Ліцензійні умови та порядок контролю за їх додержанням затверджуються спільним наказом спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування та органу ліцензування.

Ліцензійні умови та зміни до ліцензійних умов підлягають оприлюдненню у порядку, встановленому законодавством, і набувають чинності через десять днів з дати державної реєстрації нормативно-правового акта, якщо в ньому не передбачений пізніший строк набрання чинності.

2.2 Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню

Ліцензування наступних видів господарської діяльності здійснюється відповідно до законодавства, що регулює відносини у цих сферах: · банківські; · Діяльність у сфері фінансових послуг; · Зовнішньоекономічна діяльність; · Трансляція каналів; · Енергетика та використання ядерної енергії; · Освіта · Інтелектуальна власність; · Виробництво та продаж алкоголю з етилом, коньяком та фруктами, алкогольними напоями та тютюновими виробами. Ліцензування видів господарської діяльності, що передбачає використання обмежених ресурсів, у разі отримання кількох заяв на видачу ліцензій здійснюється лише на підставі відкритих конкурсів. Ці види господарської діяльності включають: видобуток уранових руд; · Видобуток дорогоцінних металів та дорогоцінних каменів; · Постачання природного газу за регульованими, нерегульованими тарифами; · Зберігання природного газу в обсягах, що перевищують встановлений ліцензійними умовами рівень; ·

Трансляція (використовуючи радіочастоти). Відповідно до ст. 7 Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності" підлягають ліцензуванню наступні види господарської діяльності: 1) банківська діяльність, ліцензована відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність"; 2) надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів); 3) професійна діяльність на ринку цінних паперів, яка ліцензується з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні"; 4) діяльність у сфері телебачення та радіомовлення, що ліцензована відповідно до Закону України "Про телебачення та радіомовлення"; 5) діяльність у галузі електроенергетики, яка ліцензована з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про ринок електроенергії" та діяльністю у сфері використання ядерної енергії, яка ліцензована з урахуванням зазначеної специфіки Закон України "Про дозвільну систему у сфері використання ядерної енергії"; 6) освітня діяльність, яка ліцензується з урахуванням особливостей, визначених спеціальними законами у сфері освіти; 7) виробництво та торгівля етиловим спиртом, коньяком та фруктами, алкогольними напоями та тютюновими виробами, ліцензованими відповідно до Закону України "Про державне регулювання виробництва та обігу етилового спирту, коньяку та фруктів, алкогольних напоїв та тютюнових виробів"; 8) діяльність у сфері телекомунікацій з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про телекомунікації", який надає послуги в галузі криптографічного захисту інформації (крім послуг електронного цифрового підпису) та технічного захисту інформації у відповідності до зі списком, визначеним Кабінетом Міністрів України; 9) будівництво об'єктів, які відповідно до класу наслідків (обов'язків) відносяться до об'єктів із середніми та суттєвими наслідками - з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про архітектурну діяльність"; 10) виробництво лікарських засобів, оптова та роздрібна торгівля лікарськими засобами, імпорт лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) - з урахуванням особливостей, передбачених Законом України

"Про лікарські засоби"; 11) виробництво та ремонт невоєнних вогнепальної зброї та боєприпасів до нього, холодної зброї, пневматичної зброї з калібром понад 4.5 міліметрів і швидкість кульки понад 100 метрів у секунду, торгівля невійськовою зброєю та боєприпасами до нього, холодна зброя, пневматична зброя більше 4 калібру, 5 міліметрів, а швидкість кулі більше 100 метрів у секунду ; виготовлення спеціального обладнання, що заправляється речовинами, активними проти сліз і роздратування, особистої захищеності, активної оборони та продажу їх; 12) виготовлення вибухових матеріалів промислового призначення згідно зі списком, визначеним Кабінетом Міністрів України; 13) надання послуг та виконання протипожежних робіт відповідно до переліку, встановленого Кабінетом Міністрів України; 14) виготовлення сильно небезпечних хімікатів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, управління небезпечними відходами. Не підлягає ліцензуванню суб'єктом господарювання (накопичення) накопичення небезпечних відходів, які вони виробляють, якщо протягом року з дня формування небезпечні відходи передаються суб'єктам господарювання, що мають ліцензії на поводження з небезпечними відходами; 15) медична практика; 16) активність банків пуповинної крові, інших тканин та клітин людини за списком, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України; 17) ветеринарна практика; 18) випуск та проведення лотерей;

19) діяльність туроператора; 20) посередництво у працевлаштуванні за кордоном; 21) промисловий вилов водних біоресурсів поза межами юрисдикції України; 22) вирощування рослин, включених до Таблиці I Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, затверджених Кабінетом Міністрів України; розробка, виробництво, виробництво, зберігання, транспортування, купівля, продаж (випуск), імпорт території України, експорт з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, що входять до переліку вище - взяття з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори Сопі"; 23) діяльність,

пов'язана з розробкою, виробництвом, постачанням спеціальних технічних засобів для видалення інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів для отримання секретної інформації (критерії членства та перелік технічних засобів отримання таємниці інформації визначається Кабінетом Міністрів України Міністри України за поданням Служби безпеки України; 24) перевезення пасажів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним та повітряним транспортом, міжнародних перевезень пасажів та вантажів автомобільним транспортом; 25) зовнішньоекономічна діяльність відповідно до статті 16 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність"; 26) транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом; 27) діяльність на ринку природного газу, яка ліцензована з урахуванням особливостей, визначених Законом України "Про ринок природного газу"; 28) централізоване водопостачання та водовідведення, крім централізованого водопостачання та водовідведення за нерегульованими тарифами; 29) виробництво теплової енергії, транспортування теплової енергії основними та місцевими (розподільними) тепловими мережами та постачання теплової енергії, за винятком виробництва, транспортування та постачання теплової енергії за нерегульованими тарифами; 30) безпека; 31) утилізація побутових відходів; 32) утилізація побутових відходів; 33) виробництво ветеринарних препаратів [36].

2.3 Процедура ліцензування певних видів господарської діяльності

Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" встановлює не єдиний перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, а також єдину процедуру ліцензування ліцензування. Першим етапом процедури ліцензування є застосування суб'єкта до органу ліцензування із заявкою на отримання ліцензії. Іншими словами, це ініціювання процедури ліцензування, тобто добровільного вираження суб'єкта господарської діяльності.

Регулювання цього етапу здійснюється Законом у зв'язку із зазначеною в ній заявою, а також документами, що додаються до заяви. Зокрема, ст. 10 Закону "Про ліцензування видів господарської діяльності" містить положення про реєстрацію та подання документів органу ліцензування, а стаття 11 містить перелік необхідних документів для одержання ліцензії [36]. Таким чином, для того, щоб розпочати процес ліцензування, досить провести дії одного учасника у ліцензійних відносинах - предмету управління. На цьому етапі закон не вимагає публікації будь-яких дій ліцензійним органом. Подача суб'єктом заяви про видачу ліцензії має важливе процесуальне значення в тому сенсі, що початок встановлених Законом процесуальних строків пов'язаний з цією діяльністю. Відповідно до статті 10 Закону суб'єкт господарювання, який має намір здійснити певний вид економічної діяльності, який ліцензується особисто або через уповноважений орган чи особу, звертається до відповідного органу ліцензування із заявою про встановлену модель для випуску ліцензії. Ліцензія видана ліцензійними органами, перелік яких встановлений законом [8; С.240].

Приватний підприємець, який має намір здійснити певну діяльність, що підлягає ліцензуванню, повинен надати органу ліцензування наступні документи:

1. Заявою створив модель для видачі ліцензії, в якій зазначено:
 - прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані (серія, номер паспорта, який і коли виданий, місце проживання), ідентифікаційний номер фізичної особи - платника податків та інші обов'язкові платежі;
 - вид економічної діяльності, в якій заявник має намір отримати ліцензію.
2. Копія свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності.

Для деяких видів підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню, заявка на отримання ліцензії також супроводжується документами, вичерпний перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу ліцензування. Перелік документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії на певний вид економічної діяльності, затверджується законом. Органу ліцензування забороняється вимагати від суб'єктів підприємницької діяльності інших документів, не зазначених у цьому Законі,

крім документів, передбачених частиною п'ятою ст. 10 Закону. Другим етапом процесу ліцензування є розгляд подання та затвердження органом ліцензування рішення про видачу ліцензії або відмову у його видачі. Відповідно до ч. 4 ст. 12 Закону в рішенні про відмову у поданні заявки на отримання ліцензії без розгляду, вичерпний перелік та опис підстав для прийняття такого рішення та пропозицій щодо усунення відповідних недоліків, які повинні бути чітко та однозначно викладені. Після усунення причин, що призвели до прийняття рішення про відмову у поданні заяви про видачу ліцензії без розгляду, заявник може подати заявку на отримання ліцензії, яка розглядається в порядку, встановленому цим Законом. Ст. 13 Закону регулює рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії. Орган ліцензування, встановивши відсутність підстав для відмови у поданні заявки на отримання ліцензії без розгляду, розглядає це та підтверджуючі документи з метою встановлення відсутності або наявності підстав для відмови у видачі ліцензії шляхом аналізу допоміжних документів та отримання інформації від державні папери та електронні інформаційні ресурси [36]. У разі встановлення підстав для відмови у видачі ліцензії орган ліцензування приймає обґрунтоване рішення відмовити у видачі ліцензії. Причиною прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії в результаті розгляду заяви про отримання ліцензії є: 1) встановлення недотримання ліцензіатом умов ліцензування, встановлених для виду економічної діяльності, зазначених у заявці на отримання ліцензії; 2) виявлення помилкових даних у супровідних документах, наданих ліцензіатом. Визначення ненадійності даних у супровідних документах, поданих суб'єктом органу ліцензування, полягає у встановленні на момент подання документів ліцензіатом або ліцензіатом встановлення невідповідності між наданими ними даними та фактичним станом суб'єкт господарювання. Дані не вважаються помилковими, підстави, за якими суб'єкт не може бути свідомо недоречним для нього. У разі відмови у видачі ліцензії на підставі пункту 1 частини третьої цієї статті ліцензіат може подати ліцензійному органу нову заявку на одержання

ліцензії після усунення причин, які стали підставою для прийняття такого рішення

У разі відмови у видачі ліцензії на підставі пункту 2 частини третьої цієї статті суб'єкт господарювання може подати ліцензійному органу нову заявку на отримання ліцензії не раніше ніж через три місяці з дня прийняття відповідного рішення на відмову [47]. Рішення про відмову в видачі ліцензії має містити: 1) інформацію про заявки на одержання ліцензії; 2) вид економічної діяльності, зазначений ліцензіатом у заявці на отримання ліцензії; 3) найменування та ідентифікаційний номер юридичної особи або повне ім'я, по батькові та реєстраційний номер платника податку індивідуального підприємця (серія та номер паспорта для особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється приймати реєстраційний номер податку картка платника рахунку подана відповідним органом Державної податкової служби та має позначку в паспорті); 4) перелік та опис підстав (обґрунтування) рішення про відмову у видачі ліцензії; 5) пропозиції щодо усунення відповідних недоліків, які повинні бути зазначені в єдиній, чіткій та достатній формі для заповнення заявником ліцензії. У разі встановлення під час розгляду заявки на одержання ліцензії орган ліцензування приймає рішення про надання ліцензії за відсутності підстав для відмови у видачі ліцензії [36]. Проте, незважаючи на те, що це прямо не передбачено в Законі, однак, враховуючи, що перелік підстав для прийняття рішення про відмову від ліцензії є вичерпним, слід зробити висновок, що така відмова з інших причин є невідповідною. Це означає, наприклад, що орган ліцензування не може відмовити ліцензіата у отриманні ліцензії через неправильне використання різних ліцензіатів у тій самій сфері діяльності. Рішення, прийняті органом ліцензування відповідно до цього Закону, підлягають обов'язковому розкриттю на порталі електронних послуг на день їх розміщення в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських об'єднань у встановленому порядку Міністерством юстиції України [42]. Кінцевий термін прийняття рішення про видачу ліцензії - десять робочих днів з дати отримання ліцензійним органом

заявки на отримання ліцензії. Отримання ліцензії на право здійснення виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, відбувається після рішення органу ліцензування про видачу ліцензії Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб та громадських об'єднань. Третім кроком є видача ліцензії. Після отримання ліцензії ліцензований суб'єкт господарювання отримує статус ліцензіата. Ліцензія на ведення справ видається Кабінетом Міністрів України або її уповноваженим органом протягом терміну, що не перевищує 30 днів з дати отримання заяви. Ліцензія повинна включати: найменування, ідентифікаційний код органу ліцензування; прізвище, ім'я, по батькові, адреса проживання, ідентифікаційний код фізичної особи або найменування та місцезнаходження, ідентифікаційний код юридичної особи; вид діяльності, для якої видається ліцензія; місце його реалізації; особливі умови та правила проведення цієї діяльності (умови ліцензування); номер ліцензії, дата видачі та термін дії.

Орган ліцензування робить примітку на дату прийняття документів, що підтверджують сплату заявника ліцензії, на копії опису, виданого заявнику при поданні заяви про видачу ліцензії. Якщо заявник не подає документ, що підтверджує сплату ліцензійного збору протягом тридцяти календарних днів з дня, коли він був поінформований про рішення про надання ліцензії, або не звернувся до органу ліцензування для одержання виданої ліцензії, орган ліцензування має право скасувати рішення про видачу ліцензії або рішення про визнання такої ліцензії недійсним. Строк дії ліцензії на певний вид економічної діяльності встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу ліцензування, але не може бути меншим, ніж три роки [48; С.189]. Закон встановлює обов'язковий мінімальний термін дії ліцензії, тому видача ліцензії на період менше трьох років є незаконною. Закон прямо не визначає правила розрахунку дійсності ліцензії.

Можна стверджувати, що термін дії ліцензії розраховується з дати, коли вона була видана ліцензійним органом, і вона закінчується після закінчення строку дії ліцензії. Під час дії ліцензії ліцензіатом фактичне невикористання

ліцензії ліцензіатом або поновлення ліцензії не впливає на ліцензію. Припинення дії ліцензії означає припинення права суб'єкта господарювання на здійснення виду економічної діяльності, зазначеної в ліцензії. Відповідно до статті 14 Закону про видачу ліцензії, збір, розмір та порядок внесення до Державного бюджету України стягується Кабінетом Міністрів України. Для видачі ліцензії одноразовий збір стягується в розмірі одного прожиткового мінімуму на основі прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який діє на день прийняття органом ліцензування рішення ліцензійного органу, якщо інша сума комісії не встановлена законом [36]. Ліцензований

Ця процедура, згідно з загальним правилом, відповідно до Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності", має дозвільний характер, а у випадках, передбачених законом, є конкурентним. Учасниками процедури ліцензування є суб'єкт господарювання (спочатку як ліцензіат, а потім ліцензіат), а також ліцензійний орган. Ця процедура складається з наступних послідовних обов'язкових етапів, що складаються з комплексів процесуальних дій: 1) застосування суб'єкта до органу ліцензування із заявою про видачу ліцензії; 2) розгляд подання та затвердження органом ліцензування рішення про видачу ліцензії або відмову у видачі ліцензії; 3) видача ліцензії. Порядок ліцензування, що проводиться на конкурсній основі, включає етап проведення конкурсу на отримання ліцензій на види господарської діяльності, реалізація яких передбачає використання обмежених ресурсів. Процедура ліцензування може містити додаткові етапи: а) переоформлення ліцензії; б) зміна даних, зазначених у документах, доданих до заявки на видачу ліцензії; в) видача дубліката ліцензії. Регулювання процедури ліцензування здійснюється за допомогою процедурних правил, які регулюють дії, що проводяться на різних етапах ліцензування. На відміну від матеріальних норм, що містяться в Законі, визначаються види діяльності, що підлягають ліцензуванню, правовий статус органів ліцензування, а також процесуальні норми, встановлюється порядок ліцензування, етап такого та ін. [33]. Перевірка ліцензії У разі будь-яких підстав для переоформлення ліцензій суб'єкт господарювання повинен

подати органу ліцензування протягом десяти робочих днів заявку на перереєстрацію ліцензії з ліцензією, що підлягає перереєстрації, відповідної документи або нотаріально засвідчені копії, що підтверджують зазначені зміни. Причини переоформлення ліцензії є: • зміна прізвища, імені та по батькові особи - суб'єкта підприємницької діяльності; • зміна місця проживання особи - суб'єкта підприємницької діяльності; • зміни, пов'язані з певним видом господарської діяльності ліцензіата [43].

Орган ліцензування зобов'язаний протягом трьох робочих днів з дня подачі заявки на перереєстрацію ліцензії та прикріплених до неї документів видати ліцензію, переоформлену в новій формі, з урахуванням змін, зазначених у заявці на отримання перереєстрація ліцензії. У цьому випадку термін дії ліцензії не може перевищувати строку дії, зазначену в ліцензії, яка перевидана. У той час, коли ліцензія перевидана, суб'єкт господарювання може продовжувати займатися діяльністю, що підлягає ліцензуванню. У цьому випадку замість ліцензії основою для такої діяльності є свідоцтво про прийняття заяви про перереєстрацію ліцензії, виданої органом ліцензування. Для перереєстрації ліцензії стягується плата в розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Процес скасування ліцензії. Відповідно до Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності" ліцензія може бути скасована на таких підставах: 1) заявка ліцензіата на анулювання власної ліцензії. Немає підстав скасувати ліцензію ліцензіата на анулювання його ліцензії, поданої після видачі органом ліцензування нормативного документа про перевірку відповідності такого ліцензіата вимогам умов ліцензії та до закінчення строку дії: перевірка та усунення порушень умов ліцензування (якщо такі є); Протягом тридцяти робочих днів після закінчення терміну виконання ліцензіатом розпорядження про усунення порушень умов ліцензування (крім випадків, коли протягом цього часу ліцензійний орган опублікував нормативний документ про позапланову перевірку ліцензіатом замовлення для усунення порушень ліцензійних умов); 2) набрання чинності рішення органу ліцензування про відкликання ліцензії або скасування такого

рішення спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування; 3) наявність інформації про державну реєстрацію припинення юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських організацій (державна реєстрація припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця), крім випадку і протягом терміну, передбаченого частиною четвертою статті 15 цього Закону; 4) подання копії свідоцтва про смерть особи - підприємця (за відсутності правонаступника); 5) акт про невиконання постанови про усунення порушень умов ліцензування, встановлених для виду господарської діяльності; 6) акт повторного порушення ліцензіатом умов ліцензії. Повторне порушення ліцензійних умов ліцензіата вважається таким, що було вчинено ним протягом двох років з дня опублікування органом ліцензування процедури ліквідації порушень умов ліцензування для нового порушення, як мінімум, одного з вимог умови ліцензування, для яких таке розпорядження було видано; 7) акт про виявлення ненадійності даних у документах, поданих суб'єктом господарювання, разом із заявкою на отримання ліцензії; 8) акт про відмову ліцензіата перевірити орган ліцензування. Відмова ліцензіата від інспекції органом ліцензування полягає у відмові уповноважених посадових осіб органу ліцензування перевіряти відповідність ліцензіата вимогам відповідних умов ліцензування за відсутності підстав, передбачених цим Законом (зокрема, невідповідність документам, відомості про предмет перевірки за письмовим запитом посадових осіб ліцензійного органу, доступ посадових осіб органу ліцензування до місць ліцензованої діяльності, об'єкти, що використовуються його ферментом під час діяльності, що чи ліцензія чи ні на перший день перевірки місцезнаходження ліцензіата особи, уповноваженої представляти інтереси ліцензіата під час інспекції); 9) акт про документальне підтвердження встановлення факту контролю (вирішального впливу) на діяльність ліцензіата осіб інших держав, які здійснюють збройну агресію проти України у розумінні, визначеному статтею 1 Закону України " Про оборону України " і (або) чії дії створюють умови для виникнення військового конфлікту, застосування військової сили

проти України; 10) несплата за видачу ліцензії відповідно до частини другої статті 14 цього Закону.

Якщо анулювання ліцензії пов'язано з порушенням вимог Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності", нова ліцензія може бути отримана ліцензіатом не раніше ніж через рік з моменту прийняття рішення ліцензійний орган щодо скасування попередньої ліцензії. У цьому ж Законі зазначено, що рішення про скасування здійснюється обов'язковим запрошенням ліцензіата та його представників. Рішення про скасування ліцензії набирає чинності через десять днів з моменту його прийняття. Проте ліцензіат має право оскаржити рішення про скасування подачі скарги до експертної апеляційної ради. У цьому випадку рішення відкликати ліцензію призупиняється до прийняття відповідного рішення органом ліцензування [36]. Видача дублікату ліцензії Необхідність отримання дублікату ліцензії від суб'єкта господарювання відбувається у разі його втрати або пошкодження. Порядок видачі дублікату ліцензії аналогічний процедурі його перереєстрації.

У разі втрати чи пошкодження ліцензії ліцензіат зобов'язаний звернутися до органу ліцензування із заявою про видачу дублікату ліцензії з додаванням до нього документу, що засвідчує внесення плати за видачу дублікату. За видачу дублікату ліцензії справляється плата в розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

У разі пошкодження ліцензії до заяви додається також непридатна для користування ліцензія.

Так само, як і на переоформлення ліцензії, на видачу дублікату ліцензії органу ліцензування відведено три робочих дні з моменту подання заяви на видачу дублікату. Підставою для здійснення ліцензійної діяльності під час оформлення дублікату є довідка про подання заяви на видачу дублікату.

2.4 Державний контроль за здійсненням підприємницької діяльності та засоби державної підтримки підприємництва в Україні

Державний контроль над підприємницькою діяльністю, орієнтований на відносини у сфері підприємництва, є невід'ємною частиною, свого роду державним контролем. Цей контроль охоплює всі аспекти підприємницької діяльності, що являє собою постійний моніторинг належного управління системою, її державою. Зокрема, вона спрямована на збільшення економічних стимулів, раціональних та економічних витрат матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів, зменшення непродуктивних витрат та збитків суб'єктами господарювання. Державний контроль за підприємницькою діяльністю - це особливий державний контроль, що здійснюється на підставі та в межах, встановлених законодавством, і полягає у перевірці відповідності обов'язкових вимог законодавства суб'єктам підприємницької діяльності з метою запобігання, виявлення, припинення і усунути її порушення [62]. Часто контроль підприємницької діяльності як форми державного впливу на економіку важко відрізнити від державного регулювання економічної діяльності. Не випадково, що в деяких законах, поряд з розмежуванням державного регулювання та контролю (нагляду), їх ідентифікація допускається. У той же час, Господарський кодекс України чітко виділяє засоби державного регулювання господарської діяльності (ст.12 ДК України) та державного контролю та нагляду за господарською діяльністю (ст.19 ГК України). При визначенні видів державного контролю над підприємницькою діяльністю, частина 3 ст. 19 Цивільного кодексу України, який називає вісім областей, в яких держава контролює та здійснює нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання. На підставі вищезгаданого законодавчого положення, якщо критерієм класифікації державного контролю є сфера його реалізації, можна виокремити валюту, податковий контроль, контроль цін та цін, контроль за дотриманням законодавства про конкуренцію, контроль на місцях зовнішньоекономічної діяльності тощо [34; С.230]. Основним

нормативним актом про контроль над господарською діяльністю є Закон України від 05 квітня 2007 року "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності". Наприклад, Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності", який визначає загальні правила здійснення контролю у сфері ліцензування, а саме контроль за дотриманням ліцензіатами умов ліцензування, у тому числі його форми - носіння позапланових та позапланових перевірок, а також складання актів перевірки та видачі розпорядження про усунення порушень умов ліцензування або прийняття рішення про анулювання ліцензії. Важливо, щоб ці загальні правила були визначені у низці підзаконних актів [63; С.220] Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців", згідно з яким був внесений Єдиний державний реєстр, є необхідним для раціоналізації та спрощення державного контролю за підприємницькою діяльністю. Варто відзначити певні тенденції лібералізації державного контролю над підприємницькою діяльністю, які відображені в законодавстві.

Це також стосується правових гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Зокрема, значне скорочення переліку видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрощені та скорочені терміни, порядок отримання ліцензій та зміни в них, суттєво спрощується система державної реєстрації суб'єктів господарювання на підставі законів, прийнятих у останні кілька років регулюють легітимність діяльності суб'єктів господарювання. Слід також зазначити, що така позитивна тенденція, як передача функцій державного контролю професійному некомерційному об'єднанню підприємців у формі саморегулювних організацій. Державний контроль над підприємницькою діяльністю, орієнтований на відносини у сфері підприємництва, є невід'ємною частиною, свого роду державним контролем [45; С.501-503].

Цей контроль охоплює всі аспекти підприємницької діяльності, що представляє постійний моніторинг належного управління системою, її державою. Зокрема, це спрямовано на збільшення економічних стимулів,

раціональне та економічне витрачання матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів, зменшення непродуктивних витрат та збитків суб'єктами господарювання. Державний контроль за підприємницькою діяльністю є своєрідним державним контролем, здійснюваним на підставі та в межах, встановлених законодавством, і полягає у перевірці відповідності обов'язкових вимог законодавства суб'єктам підприємницької діяльності з метою запобігання, виявлення, припинення і усунути їх порушення [61]. Часто контроль над підприємницькою діяльністю як формою державного впливу на економіку важко відрізнити від державного регулювання господарської діяльності. Не випадково, що в деяких законах, поряд з розмежуванням державного регулювання та контролю (нагляду), їх ідентифікація допускається. У той же час, Господарський кодекс України чітко виділяє засоби державного регулювання господарської діяльності (ст. 12 ЦК України) та держави.

При визначенні типів державного контролю над підприємницькою діяльністю в якості основи може бути використана частина 3 ст. 19 Цивільного кодексу України, який називає вісім областей, в яких держава контролює та здійснює нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання. Виходячи з вищезгаданого законодавчого положення, якщо критерієм класифікації державного контролю є сфера його реалізації, можна виокремити валюту, податковий контроль, контроль за цінами та цінами, контроль за дотриманням законодавства про конкуренцію, контроль у сфері іноземних економічна діяльність тощо. В останні роки формується та удосконалюється нормативно-правова база для здійснення державного контролю за підприємницькою діяльністю. Це стосується як основних правил, які містять підстави для такого контролю, так і визначають його форми та засоби, а також процедурні та правові норми, що регулюють порядок такого контролю. Основним нормативним актом про контроль над господарською діяльністю є Закон України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" від 05 квітня 2007 року. Останніми роками велика кількість відомчих нормативних актів, спрямованих на спрощення державного

контролю у певних сферах підприємництва було прийнято. Варто відзначити певні тенденції лібералізації державного контролю над підприємницькою діяльністю, які відображені в законодавстві. Це також стосується правових гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Зокрема, суттєве скорочення переліку видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрощені та скорочені терміни, порядок отримання ліцензій, внесення змін до них, суттєво спрощується система державної реєстрації суб'єктів господарювання на підставі законів, прийнятих у останні кілька років регулюють легітимацію суб'єктів підприємницької діяльності. Слід також зазначити, що така позитивна тенденція, як передача державою частини контрольних функцій професійній некомерційній асоціації підприємців у формі саморегулювних організацій. Державний нагляд за дотриманням ліцензійними органами вимог законодавства у сфері ліцензування здійснюється спеціально уповноваженим органом ліцензування шляхом проведення планових та позапланових перевірок. Вони, як і інші органи ліцензування, контролюють дотримання ліцензіатами умов ліцензування [44; С.251].

Короткий огляд положень основного законодавчого акту у сфері ліцензування, на перший погляд, зображує досить чіткий регуляторний механізм у певній сфері. Проте його впровадження на практиці висуває перед суб'єктами господарювання ряд проблем, пов'язаних, зокрема, з надмірною бюрократією та постійною зміною переліку видів економічної діяльності, які підлягають ліцензуванню [60].

Отримання ліцензій на певні види господарської діяльності вимагає багато часу та ресурсів суб'єктів господарювання. Сфера ліцензування стала однією з найбільш корумпованих і стала механізмом адміністративного тиску на суб'єктів господарювання, в деяких випадках механізм ліцензування використовується для незаконного обмеження конкуренції в ході господарської діяльності. Все це створює передумови для перегляду введеної процедури ліцензування та внесення змін до деяких положень основних законів з метою спрощення процесу ліцензування та уникнення будь-яких порушень

законодавства у цій сфері. Кінець 2008 року - початок 2009 року ставить нові завдання для економіки країни, зокрема, для підприємництва. Надзвичайна ситуація - це проблема "виживання" в умовах серйозної фінансової кризи. Держава шукає нових шляхів та ефективних важелів, зокрема, для вирішення бізнес-проблем. Таким чином, процес вдосконалення процедур ліцензування, розпочатий кілька років тому, не втрачає своєї актуальності сьогодні.

З того часу було сказано, що необхідно внести деякі зміни до чинного законодавства про ліцензування, в тому числі: - встановлення єдиної процедури ліцензування видів господарської діяльності в Україні та визначення її особливостей для певних видів економічної діяльності через особливості їхньої поведінки в законах, що регламентують відносини у відповідній сфері, крім ліцензування банківської діяльності, професійної діяльності на ринку цінних паперів, фінансових послуг, зовнішньоекономічної діяльності Ліцензійна діяльність у сфері телебачення та радіозв'язку в галузі електроенергетики та ядерної енергетики, ліцензування, освіта, ліцензування інтелектуальної власності, виробництво та реалізація етилів, коньяків та фруктів, алкогольні напої та тютюн, телекомунікації, будівництво; - Ліцензування певних видів господарської діяльності вводяться за відсутності достатніх засобів державного регулювання господарської діяльності, визначених відповідним Законом [20; С.176].

Прийняття та реалізація цих законопроектів сприяло створенню належних умов ведення бізнесу, уникненню дублювання ліцензування, зменшенню надмірного адміністративного контролю у сфері ліцензування та позитивному впливу на активізацію та розвиток інвестиційної діяльності та підвищення ефективності державного нагляду над координацією дій органів контролю.

Крім того, у Верховній Раді України було багато законопроектів, спрямованих на вилучення з сфери застосування Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності" такі види господарської діяльності, як теплопостачання; централізоване водопостачання та водовідведення; виробництво та імпорту хімічних джерел струму. З іншого

боку, це передбачає обов'язкове ліцензування підприємств, що займаються авіадвигунами, комплектуючими та комплектуючими, авіаційною та іншою авіаційною технікою, а також заходи щодо розробки, виробництва, продажу, ремонту технічних та інших засобів відновлення та забезпечення технічного обслуговування послуги з реабілітації цих засобів. У той же час, практичний аналіз процесу реформування у сфері ліцензування свідчить про його пряму залежність від коливань економічних процесів в країні, що певною мірою забезпечує його неперервність і передбачуваність. Враховуючи складність і нестабільність сучасної економіки, необхідність такого механізму, який визначає критерії запровадження нового ліцензування [33; С.79-81].

Наприклад, необхідність введення ліцензування певного виду економічної діяльності має об'єктивно виходити з конкретних умов здійснення певних видів господарської діяльності, пов'язаних з потенційною небезпекою для споживачів, суспільства. Необхідність дозволів повинна визначатися на основі ступеню ризику, пов'язаного з безпекою населення та навколишнього середовища. Крім того, на сьогоднішній день існує безліч суперечливих питань щодо необхідності застосування встановленого Законом процесу ліцензування у певних сферах господарської діяльності, зокрема комунальних, соціальних, енергетичних, природних монополій, оскільки їх важко адаптувати беручи до уваги специфіку поведінки цих видів діяльності. в межах суворого обмеження зазначеного закону. У той же час доцільно припустити, що специфіка ліцензування таких видів господарської діяльності повинна бути встановлена спеціальними законами, але процедура ліцензування повинна бути однаковою. Саме такий підхід дозволяє запобігти постійному налагодженню переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановленому Законом, і забезпечить, щоб правила основного закону про ліцензування в законах, що регулюють відносини у відповідних сферах, переважають [65; С.633]. У той же час, з метою вдосконалення системи ліцензування, увагу слід приділяти необгрунтованому високому ступеню централізації функцій. Концентрація ліцензійних функцій у центральних

органах виконавчої влади створює труднощі для обох господарюючих суб'єктів, пов'язаних із збільшенням часу і коштів для одержання ліцензії, а також для органів ліцензування, з точки зору здійснення контролю за дотриманням ліцензіатами умов ліцензування. Ці проблеми можна вирішити шляхом запровадження більшої децентралізації ліцензійної системи шляхом перенесення як на індивідуальні, так і всі функції ліцензування певних видів економічної діяльності на місцевий рівень уряду. Таким чином, реформа системи ліцензування є завданням часу. Держава повинна йти до підприємців, а не використовувати ліцензування для задоволення інтересів окремих осіб. Ліцензування має стати тягарем для підприємця, а також керівним механізмом реалізації його конституційного права, який би забезпечував втілення.

Під методом державного впливу на господарські відносини слід розуміти сукупність заходів впливу держави через органи законодавчої, виконавчої та судової влади на суб'єктів господарських відносин з метою створення та забезпечення умов господарської діяльності відповідно до ідеї соціально орієнтованої економіки та національної економічної політики. Існує ціла низка критеріїв розподілу методів, але найцікавішим є поділ методів за характером впливу на прямі (адміністративний примус) та непрямі (економічне та інше стимулювання) [90].

Форма державного впливу на економічні відносини є доцільною для визнання зовнішнього вираження дії державних органів, що виникає у процесі реалізації їхніх конкретних завдань та функцій у разі використання обраного методу державного впливу на економіку. Існують такі основні правові форми: планування (законодавче та індикативне), індивідуальні управлінські рішення, контроль, нагляд, координація, звітність, інформаційне забезпечення господарських відносин, припинення злочинів, відновлення правового статусу, покарання винних у порушенні економічних нормативно-правове регулювання тощо. КК використовує термін "регуляторні засоби", але не даючи його визначення, а лише підкреслюючи, що вони використовуються державою для

здійснення економічної політики, реалізації цільових економічних та інших програм та програм економічного та соціального розвитку.

Основним засобом регулювання впливу держави на суб'єктів господарювання відповідно до ст. 12 ГЦ: державне замовлення, державне завдання; ліцензування, патентування та котирування; сертифікація та стандартизація; застосування норм і обмежень; регулювання цін та тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання субсидій, компенсацій, цілеспрямованих інновацій та субсидій. Державне замовлення є засобом державного регулювання економіки шляхом формування на договірних засадах складу та обсягу товарів (робіт, послуг), необхідних для державних потреб, розміщення державних контрактів на поставку (придбання) цих продуктів (виконання робіт, надання послуг) об'єктів управління незалежно від форм власності [89; С.301].

У випадках, передбачених законом, Кабінет Міністрів України, інші органи виконавчої влади можуть встановлювати державні завдання, обов'язкові для суб'єктів господарювання. Державний контракт як форма державних закупівель - це договір, укладений державним замовником від імені держави з виконавцем державного замовлення, який визначає економічні та юридичні зобов'язання сторін та регулює відносини між замовником і виконавцем. Законодавство України може передбачати особливості державного замовлення та, відповідно, державного контракту в певних сферах.

Наприклад, у Законі України "Про державне оборонне замовлення" передбачено, що державним контрактом на право здійснення оборонного замовлення є угода, укладена державним замовником із виконавцем у відповідності з основними показниками затвердженого Кабінетом Міністрів постанови про оборону України (обсяги поставок (покупок) продукції, надання послуг, строки виконання замовлення тощо), що передбачає зобов'язання сторін та їхню відповідальність за виконання оборонного замовлення [87]. Не можна не згадати в цьому зв'язку положення Закону України "Про державний матеріальний резерв", який визначив основні вимоги щодо формування та

розміщення замовлень на постачання матеріальних цінностей до державного резерву. Постачання товарів для державних потреб забезпечується за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел фінансування для цього в порядку, встановленому законом. Ліцензування підприємницької діяльності є засобом державного регулювання господарської діяльності, спрямованої на забезпечення єдиної державної політики в одній сфері або захист економічних та соціальних інтересів громадян [88].

Відносини, пов'язані з ліцензуванням підприємницької діяльності, регулюються Законом України "Про типи господарської діяльності ліцензування", згідно з яким існує діяльність, яка може здійснюватися суб'єктами господарської діяльності лише після одержання ліцензії. Крім того, ліцензування банківських, фінансових послуг, зовнішньоекономічної діяльності, ліцензування каналів мовлення, ліцензування у сфері використання електроенергії та ядерної енергії, ліцензування у сфері освіти, ліцензування у сфері інтелектуальної власності, виробництво та торгівля спиртними алкоголь, коньяк та фрукти, алкогольні напої та тютюнові вироби, у сфері телекомунікацій здійснюється відповідно до законодавства, що регулює відносини у цих секторах. Ліцензія є документом державного стандарту, який засвідчує право ліцензіата на ведення зазначеної підприємницької діяльності на певний термін, за умови дотримання умов ліцензування. Умовами ліцензування є нормативно-правовий акт, положення якого встановлюють кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги щодо реалізації певного виду економічної діяльності.

Умови ліцензування та порядок контролю за їх дотриманням затверджуються спільним рішенням спеціально уповноваженого органу ліцензування (Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва) та органу ліцензування. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 року № 609 "Про затвердження переліку органів ліцензування" в Україні діє 26 ліцензійних органів. На підставі ліцензії, виданої центральним органом виконавчої влади, підприємницька діяльність

здійснюється по всій території України та на підставі ліцензії, виданої місцевим органом виконавчої влади на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Суб'єкт господарювання, який має намір здійснити певний вид економічної діяльності, який ліцензується особисто або через уповноважений орган чи особу, звертається до відповідного органу ліцензування із заявою про встановлену модель для видачі ліцензії. Заява супроводжується копіями свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності або копією свідоцтва про внесення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, засвідченої нотаріально або органом, який видав оригінальний документ для видачі ліцензії

Для деяких видів підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню, заявка на отримання ліцензії також додається до документів, перелік яких визначається законом. З метою забезпечення ефективного та раціонального використання обмежених ресурсів, використання сучасних технологій та обладнання, створення сприятливих для держави умов для експлуатації таких ресурсів, ліцензування видів господарської діяльності, реалізація якого передбачає використання обмежених ресурсів у разі отримання кількох заяв на видачу ліцензій, здійснюється лише за результатами відкритих конкурсів. На території України ліцензійні органи використовують уніформу.

Термін дії ліцензії на здійснення певного виду господарської діяльності встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу ліцензування, але не може бути меншим, ніж три роки. Для кожного відгалуження кожне окреме підрозділ ліцензіата, який здійснюватиме господарську діяльність на підставі отриманої ним ліцензії, ліцензійний орган видає ліцензіату копії сертифікованої їм ліцензії, зареєстровані в журналі реєстрації заявок та виданих ліцензій. До речі, проведення відповідних заходів без отримання ліцензії має наслідком притягнення посадових осіб до відповідальності, як за відсутності державної реєстрації. Патентна діяльність підпадає під дію торговельної діяльності

готівкою, а також з використанням інших форм платежів та кредитних карток на території України, діяльності з обміну грошових коштів (включаючи операції з готівкою в іноземній валюті та з кредитними картками) , а також діяльність, що надає послуги у сфері азартних ігор та послуг споживачів. Торговельний патент є державним сертифікатом, що засвідчує право суб'єкта господарювання або його структурного (окремого) підрозділу на ведення визначених видів господарської діяльності. Торговельний патент не підтверджує право підприємця на інтелектуальну власність. Спеціальний торговий патент - це державний сертифікат, який засвідчує право суб'єкта господарювання на спеціальне податкове регулювання відповідно до законодавства.

У необхідних випадках держава застосовує квоти, встановлюючи верхню (квоту) виробництво або обіг певних товарів і послуг. Порядок котирування виробництва та / або обігу (включаючи експорт та імпорт), а також розподіл квот встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства. Стандартизація відповідно до Закону України "Про стандартизацію" є діяльністю, яка полягає у створенні положень для загального та багаторазового використання існуючих або можливих завдань з метою досягнення оптимального рівня регулювання у конкретній сфері, що призводить до збільшення у рівні відповідності продуктів, процесів та послуг їх функціонального призначення, усунення бар'єрів у торгівлі та сприяння науково-технічному співробітництву.

В області менеджменту застосовуються: Національні стандарти України; коди встановленої практики; класифікатори; Технічні характеристики; міжнародні, регіональні та національні стандарти інших країн (застосовуються в Україні відповідно до чинних міжнародних договорів України). Використання стандартів або їх окремих положень є обов'язковим для: суб'єктів господарювання, якщо стандарти стосуються нормативних актів; договірної сторона (контракт) для розробки, виробництва або постачання продукції, якщо є посилання на певні стандарти; виробником або постачальником продукції,

якщо він зробив декларацію відповідності продукції до певних стандартів або застосував позначення цих стандартів при його маркуванні; виробник або постачальник, якщо його продукти сертифіковані відповідно до вимог стандартів. Сертифікація - це процедура, згідно якої орган, визнаний у встановленому порядку, документує відповідність продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління навколишнім середовищем та працівників вимогам, встановленим законодавством.

Норми та норми розроблені та затверджені відповідно до законодавства, розміри споживання основних засобів, природних та матеріальних ресурсів, допустимих шкідливих викидів та інших обов'язкових умов господарської діяльності (наприклад, темпи прискореної амортизації, стандарти гігієни, ставки відшкодування витрат на проїзд у межах України та за кордоном). Обмеження є максимально допустимими значеннями використання ресурсів або, навпаки, гранично допустимими викидами (див., Наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459 "Про порядок застосування для видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів та встановлення лімітів на використання ресурсів національного значення"). Його статус кво нагадує квоту. Питання регулювання цін та тарифів присвячено главі 21 ЦК, а також нормам Закону України "Про ціни та ціноутворення". Відповідно до ст. Ціна 189 ГК (тариф) - форма грошового визначення вартості товарів (робіт, послуг), що продаються суб'єктами господарювання. Ціна є обов'язковою умовою для комерційного контракту. Підприємства можуть використовувати вільну економічну діяльність, фіксовані державні ціни та регульовані ціни - граничні рівні цін або граничні відхилення від державних фіксованих цін. Вільні ціни визначаються для всіх видів продукції (робіт, послуг), крім тих, для яких встановлені державні ціни. Вільні ціни визначаються суб'єктами господарювання самостійно за згодою сторін, а в міжгалузевих відносинах - також за рішенням суб'єкта господарювання. Державні фіксовані та регульовані ціни встановлюються на ресурси, які мають вирішальний вплив на загальний рівень та динаміку цін, а також на товари та

послуги, які мають значну соціальну цінність для населення. Перелік цих ресурсів, продуктів та послуг затверджується Кабінетом Міністрів України [32; С.199]. Державні ціни також встановлюються на товари (послуги) суб'єктів господарювання - природних монополістів. Державне регулювання цін здійснюється шляхом встановлення фіксованих державних та комунальних цін, граничних рівнів цін, граничних рівнів торгових надбавок та пропозицій знижок, граничних рівнів рентабельності або введення обов'язкових декларацій про зміни цін.

РОЗДІЛ 3 СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ЛІЦЕНЗУВАННЯМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Звичайно, ліцензія є важливим інструментом адміністративного впливу, "певні права та обов'язки виявляються громадянам лише у зв'язку з наявністю ненормального акту, який є актом дозволу". Необхідність значного розширення ліцензійного інституту багатьох видів діяльності в Україні (у порівнянні з радянським періодом) була обумовлена зміною характеру впливу держави на суспільні відносини в економічній сфері. Довгий час закон не визначив цю концепцію із переліком всіх суттєвих ознак ліцензування. Крім того, законодавець, часто використовуючи термін "ліцензування", замінює його фразою "видача ліцензій". На сьогоднішній день існує кілька сотень нормативних документів, що регулюють питання ліцензування. Така велика кількість стверджує, що, перш за все, установи ліцензування не чітко визначені Законом України "Про ліцензування видів господарської діяльності", а також необхідність вдосконалення установи ліцензування на теоретичному та практичному рівні.

Ліцензування також може розглядатися як юридична установа, тобто сукупність правових норм, що регулюють такі групи відносин: відносини, що виникають у зв'язку із створенням системи органів, які мають право видавати ліцензії на певні види господарської діяльності; відносини щодо організації діяльності органів ліцензування; відносини, що виникають між органами виконавчої влади та особою, яка бажає отримати, одержати або втратити ліцензію на здійснення певних видів господарської діяльності [24]. Ліцензійний інститут складний, оскільки містить норми адміністративного та цивільного права, де наявність ліцензії є основою для виникнення правоздатності та майнових відносин при здійсненні певних видів діяльності. Концепція ліцензування не є однозначною, в цьому відношенні можна виділити наступні особливості: ліцензована діяльність відноситься до системи державно-виконавчих відносин, змістом якої є організація діяльності громадян та

юридичних осіб у цих сферах діяльності , що вимагає суворої реалізації параметрів та певної законної оригінальної поведінки.

Ліцензовані види діяльності мають свої принципи управління, які включають: - обмеження державного втручання в діяльність соціальних інститутів, демонополізація професійної діяльності, інтерес громадян при здійсненні адміністративних умов ліцензування, координація діяльності держави та громадян у впровадження управлінських програм, спеціалізація управлінського впливу, професійної компетенції, не порушення законних прав та свобод громадян; - ліцензування виступає як форма контролю за придбанням спеціального юридичного статусу, фактичне виконання обов'язкових умов ліцензування, припинення діяльності як суб'єкта ліцензування правовідносин, а також форма контролю за законним використанням обмежених ресурси; - ліцензування є особливим адміністративно-правовим режимом "регуляторної процедури, що виражається в комплексі правових засобів, що характеризують особливі відносини взаємодіючих дозволів, заборон, позитивних зобов'язань, що створюють особливу лінію правового регулювання", який у цьому справа передбачає отримання суб'єкта спеціального правового статусу, в структурі якого переважає обов'язок, визначений органами виконавчої влади, які добровільно виконуються суб'єктом ліцензування; - правила, що регулюють систему ліцензування, охоплюють однорідні, тісно пов'язані відносини в рамках однієї галузі, тобто вони являють собою незалежний адміністративно-правовий інститут; - імперативні накази та заборони на ліцензовану діяльність, встановлені не приватним чином, а "для реалізації інтересів особи, до якої застосовується закон, але з метою чужого інтересу", тобто для громадських цілей; - ліцензіат має особливу адміністративну відповідальність за порушення ліцензійних умов, аж до анулювання ліцензії; - зазначені символи вмісту мають діалектичну єдність у своїй юридичній формі, а ліцензія на юридичну сторону є юридичним документом державної адміністрації, що підтверджує право

здійснювати певну діяльність відповідно до законодавства України та умов ліцензування, які не є суперечить чинному законодавству.

Таким чином, ліцензування є формою виконавчої діяльності, яка виражається у дозвільному, офіційному визнанні прав певних суб'єктів певних класів діяльності, коли потрібні високий професіоналізм та кваліфікація, а також контроль над фактичними діями. Ліцензування - це основний і необхідний засіб адміністративного впливу, за допомогою якого громадяни нашої держави зможуть розширити свою діяльність через наявність відповідних нормативних актів [23]. Розвиток системи ліцензування в Україні пройшов певні етапи. Таким чином, відповідно до ст. 3 Закону "Про ліцензування видів господарської діяльності", одним із основних принципів державної політики у сфері ліцензування було встановлення єдиної процедури ліцензування видів домогосподарств

Очевидно, ключ до цього правила - "встановити єдину процедуру ліцензування". Додано наступне: "... визначення його особливостей для деяких видів господарської діяльності в законах" та попередження: "за винятком випадків, передбачених". Остання застережка (досить невдалий) дає змогу зробити сумнівний висновок про те, що порядок ліцензування певних видів господарської діяльності, а саме тих, що зазначені у ч. 2 ст. 2 (частина перша, стаття 9) цього Закону, може бути встановлена, а не законом. Однак це припущення не відповідає конституційним принципам управління. На думку р. 8 годин 1 ст.92 Конституції України, зокрема закони України визначають правові засади та гарантії підприємництва. Відповідно до ч. 2, 3 ст. 14 Господарського кодексу України, правові засади ліцензування визначаються на підставі конституційного права кожного на здійснення підприємницької діяльності, не заборонених законом. Відносини, пов'язані з ліцензуванням певних видів господарської діяльності, регулюються Законом. Отже, регулювання відносин ліцензування поза законом є незаконним. Таким чином, цитована норма ст. 3 ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності», очевидно, слід розуміти як запровадження загальних принципів ліцензування з

урахуванням особливостей, встановлених спеціальними законами щодо видів діяльності, визначених Законом. Слід зазначити, що коли був прийнятий Закон "Про ліцензування видів господарської діяльності", перелік видів діяльності, для яких визнано "особливості", був досить обмеженим та включав ліцензування банківської діяльності, зовнішньоекономічну діяльність, ліцензування каналів мовлення, ліцензування у сфері електроенергії та використання ядерної енергії, ліцензування в галузі інтелектуальної власності. У той же час, в ст. 3 передбачено створення єдиної процедури ліцензування видів господарської діяльності в Україні та створення єдиного переліку видів господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню. Однак численні зміни призвели до руйнування задуманого єдиного порядку. Таким чином, "Закон про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання виробництва та торгівлі алкоголем етил, коньяк, фрукти, алкогольні напої та тютюнові вироби" включено до переліку "особливих" заходів "виробництва та торгівлі етил алкогольні напої та тютюнові вироби"; МУ від 26.07.2001 р. № 2664-III - "діяльність з надання фінансових послуг"; ЗУ від 17 січня 2002 р. № 2984-III - "діяльність у сфері освіти"; ЗУ від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV - "діяльність у сфері телекомунікацій"; ЗУ від 06.09.2005 р., № 2800-IV - "професійна діяльність на ринку цінних паперів", МВС від 12 січня 2006 р. 3317-IV - "Ліцензійна діяльність у сфері телебачення та радіомовлення" (замість "ліцензування телеканалів"); ЗУ від 16 травня 2007 р. № 1026-V - "діяльність у сфері будівництва"; ЗУ від 08.07.2010 р., № 2467-VI - "діяльність на ринку природного газу". Неможливо про будь-яке неупереджене обґрунтування логіки цих змін. Наприклад, не є логічним пояснити, чому "виробництво та торгівля алкоголем, алкогольними напоями та тютюновими виробами є особливим видом", а "виробництво, виготовлення, зберігання, транспортування, купівля, продаж (випуск), імпорт на територію Росії Україна, експорт з території України, вживання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів" ліцензовано відповідно до загальних правил, чому торгівля цінними паперами є особливим видом, а торгівля

земельними ділянками здійснюється на загальних рисах, чому ліцензування навчальних послуг передбачені спеціальними правилами та ліцензуванням медичної практики в цілому тощо. Слід зазначити, що в роботі була зроблена спроба сформулювати загальні принципи поділу, а саме: соціально-економічну роль, широке коло контингент служби, забезпечення економічної безпеки держави, життєво важлива роль суспільства, підтримка належного рівня інтелектуального потенціалу суспільства, забезпечення соціальної стабільності держави.

Одночасно ці критерії, очевидно, потрапляють до медичної практики (соціально-економічна роль, широкий спектр умовних послуг) та торгівлі землею (забезпечення економічної безпеки країни, життєво важливу роль суспільства) та надання послуг у цій сфері надання криптографічної інформації виробництво та експорт, імпорتنі диски для лазерних систем зчитування, матриці (підтримка на належному рівні інтелектуального потенціалу суспільства) тощо. Швидше за все, ці рішення залежать від можливостей лобювання авторів відповідних законів. Зокрема, слід зазначити, що, незважаючи на постійне відкриття ліцензування інтелектуальної власності в "спеціальному" списку, суб'єкти відносин у цій сфері все ще страждають від тіньових відносин [86]. Найбільш небезпечними в цьому відношенні є підходи, відповідно до яких ці вимоги повністю ігноруються. Таким чином, відповідно до ст. 4 Закону "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні", Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі - ДКЦПФР) у встановленому ним порядку видає ліцензії на професійну діяльність на ринку цінних паперів. Ліцензування даної діяльності здійснюється ДКЦПФР відповідно до законодавства України, що регулює ринок цінних паперів, нормативно-правові акти, прийняті відповідно до цих законів та з урахуванням вимог ст. 13 («Інформація, що містить ліцензію») та 19 («Ліцензійний бізнес та ліцензійний реєстр») Книга № 1775-III, тобто ті вимоги, які не є суттєвими для суб'єктів господарювання.

Це означає, по-перше, що процедура видачі ліцензій на ринку цінних паперів визначається не законами, а субординованими актами ДКЦПФР; по-друге, Закон "Про ліцензування видів господарської діяльності" практично повністю виключається із сфери ліцензування на фондовому ринку. Зокрема, така важлива стаття, як ст. 13 "Розгляд заяви про видачу ліцензії, відмова у видачі ліцензії". Закон передбачає, що орган ліцензування приймає рішення про видачу ліцензії або відмову у видачі її протягом терміну не пізніше ніж через десять робочих днів з дня отримання заяви на видачу ліцензії та документів, доданих до заяви, якщо спеціальний закон, що регулює відносини в певних сферах господарської діяльності, немає іншого терміну для ліцензування певних видів діяльності. Відповідно, орган ліцензування відповідно до Закону або видає, або відмовляється видавати ліцензію після розгляду заявки на отримання ліцензії. Повернення заяви без розгляду можливе, якщо документи, додані до заявки, виконуються з порушенням вимог, встановлених цим Порядком.

Як показує практика, така формулювання дозволяє повертати будь-які документи [90]. Давайте також звернемо увагу на момент, коли відхилення від десятиденного терміну рішення про видачу ліцензії або відмови у видачі дозволено лише у випадках, встановлених спеціальним законом. Одночасно ці стандарти порушуються у сфері ліцензування будівництва. Отже, згідно з пунктами 7-9 Порядку ліцензування певних видів господарської діяльності у будівництві, затвердженого Постановою КМУ № 1396 від 05.12.2007 рік, загальний термін розгляду заявки на ліцензію охоплює 27 днів, хоча ні Закон про архітектурну діяльність, ні Закон "Про основи міського розвитку", згідно з яким, як прийнято зазначену постанову, таке збільшення час у порівнянні з Законом про ліцензування видів господарської діяльності не передбачено Крім того, відповідно до Закону "Про ліцензування видів господарської діяльності" п для рішення про відмову у видачі ліцензії є: недостовірність даних у документи, подані заявником на отримання ліцензії, невідповідність заявника, відповідно до поданих документів, з умовами ліцензії, встановленою для виду

економічної діяльності, зазначеної в заявці на видачу ліцензії. 345 видача ліцензії може бути відмовлено у випадку невиконання так званих "умов", які не містяться в Ліцензійних умовах.

Слід також зазначити, що відповідно до ст. 17 Закону "Про страхування", уповноважений орган має право відмовити у видачі ліцензії, якщо запропоновані правила страхування або їх зміна або додавання суперечать чинному законодавству, порушують або обмежують права страхувальника або не відповідають вимоги цієї статті. Зазначена формулювання передбачає такі широкі можливості для розсуду суб'єкта владних повноважень, що йому важко утриматися від необґрунтованих невдач. Відповідно до Закону "Про ліцензування видів господарської діяльності" термін прийняття рішення про видачу ліцензії - десять робочих днів з дня отримання ліцензійним органом заявки на отримання ліцензії. У рішенні про видачу ліцензії орган ліцензування повинен вказати платіжну інформацію для оплати ліцензії. Це означає, що ліцензійний збір сплачується після рішення про його видачу.

У той же час відповідно до Постанови № 345 копія платіжного документа для оплати ліцензії повинна бути подана вже в пакет документів для отримання ліцензії. Нічого не говориться про дії заявника у разі подальшої відмови у видачі ліцензії, тобто повернення коштів з бюджету за не отриману ліцензію, швидше за все, не буде успішним. Відповідно до ст. 16 ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності», рішення про скасування ліцензії, як правило, набирає чинності через тридцять днів з дня його прийняття або (з деяких причин) відразу. Якщо ліцензіат подає скаргу до експертної апеляційної ради протягом цього часу, рішення органу ліцензування буде призупинено, доки не буде прийнято відповідне рішення спеціального органу ліцензування.

На відміну від цього положення, у Розділі IX Ліцензійних умов для професійної діяльності на фондовому ринку, діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами), затвердженої рішенням ДКЦПФР № 341 від 26 травня 2006 року, рішення про скасування ліцензії або її копії набирають чинності через десять днів після дати її

прийняття. У той же час, оскільки ліцензування фондового ринку практично не регулюється законодавством, учасники фондового ринку не мають гарантованої можливості оскаржити рішення ДКЦПФР щодо скасування ліцензії експертній апеляційній раді. Згідно з правилами Закону "Про ліцензування видів господарської діяльності", посадовими особами органів ліцензування та спеціально уповноваженим органом ліцензування у разі недотримання законодавства у сфері ліцензування несуть відповідальність відповідно до Закону. Проте жоден спеціальний закон не накладає таку відповідальність на ліцензійний орган. У той же час відповідальність суб'єкта господарювання - ліцензіатів, депутатів та посадових осіб - ніколи не забуває. Цікаво відзначити, що ці відносини відображені в дослідженнях у сфері ліцензування. У листах підкреслюється виключно відповідальність суб'єктів господарювання, і лише одна робота ставить питання про обов'язкову відповідальність у сфері ліцензування посадових осіб органів влади. "Розтягування" правил ліцензування за різними законами перешкоджає створенню єдиного переліку видів господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню. Відповідно до ст. 17 Закону "Про страхування", правила страхування розробляються страховиком для кожного виду страхування окремо і підлягають реєстрації в Уповноваженому органі при видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування. Тобто для кожного виду страхування видається окрема ліцензія. Очікується, що ці види страхування становитимуть 40. Тобто фактично ліцензування підлягає 40 заходам, і для кожної ліцензії, зокрема, оплачується окремо. Але він має особливий рекорд у галузі ліцензування будівництва.

По-перше, якщо типи ліцензування у вищезгаданих сферах страхування та фондовий ринок встановлені принаймні законом, то в галузі будівництва такі види встановлюються на рівні підзаконних актів, а саме безпосередньо. Ліцензійні умови ведення господарської діяльності в будівництві, пов'язані із створенням "про" об'єктів архітектури, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 27 січня 2009 року № 47,

хоча пункт 3 КМУ Указом від 05 грудня 2007 р. 11396 передбачено підготовку законопроекту про внесення змін до деяких законів України щодо визначення переліку видів господарської діяльності у будівельній галузі, що підлягає ліцензуванню, тобто передбачалося регулювати цей перелік в законі. По-друге, цей список відповідно до Ліцензійних умов містить більше 150 видів робіт з великою кількістю підвидів, які, звичайно, не затверджені. Істина, на відміну від страхування, будівельна фірма може вимагати одну ліцензію для певного, бажаного комплект робіт. Проте, у разі прийняття рішення про внесення змін до переліку робіт, орган ліцензування затверджує зазначені зміни та робить їх окремою заявою, зазначеною у ліцензійній формі (пункт 15 Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України Міністри України від 05.12.2007 р., № 1396).

Якщо ви можете уявити, скільки комбінацій 150 елементів ви можете зробити, легко зробити висновок, що для таких будівельників існують серйозні труднощі. Отже, послідовне руйнування єдиної системи ліцензування, запроваджена Законом про ліцензування видів господарської діяльності, призводить до сваволі ліцензійних органів щодо затвердження умов ліцензування, видачі та відкликання ліцензій, що перешкоджають розвитку підприємництва та створюють основа корупції. Слід зазначити, що зміни, внесені вищезгаданим Законом № 2608-VI, не вирішили цю проблему. Незважаючи на те, що цей закон скасував певну кількість ліцензованих підприємницької діяльності, насправді це не 23 види, як вважається.

Деякі види діяльності, які раніше вважалися різними, об'єднуються в одному вигляді, наприклад: "Пункт 3, пункт 9 нової редакції: виробництво особливо небезпечних хімічних речовин (колишня стаття 4, стаття 9), операції у сфері поводження з небезпечними відходами (колишні Стаття 39, стаття 4), збирання та підготовка певних видів відходів як вторинної сировини (колишня стаття 38, параграф 9) "; "Р. 25th Century 9 в новій редакції: надання послуг з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, багажу повітрям (колишня стаття 31, п. 9), річка, море (колишня стаття 32, п. 9), машина (колишня Стаття

33, пункт 9), залізницею (колишня стаття 33, пункт 9) "; "36 стор 9 в новій редакції: виробництво (колишня стаття 62, стор. 9), експорт, імпорт (колишня стаття 63, п.9) дисків для лазерних систем зчитування, матриця". У той же час відповідно до розділу 3 розділу II Закону № 2608-VI "Прикінцеві положення" Кабінету Міністрів України було наказано протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом: привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити, щоб зміни та скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів суперечили цьому Закону. Серед позитивних історій нового Закону "Про ліцензування видів господарської діяльності" слід також відзначити визначення єдиного органу, який затверджує умови ліцензування для всіх видів економічної діяльності - Кабінету Міністрів України, що полегшить як уніфікація ліцензійних правил та вимог до ліцензіатів та зручність використання цього нормативно-правового акту суб'єктами законодавчої реалізації. Крім того, Закон визначив вимоги до умов ліцензування, які не були включені до попереднього Закону, внаслідок чого кожен ліцензійний орган, до складу якого входить розробка умов ліцензування, може, на власний розсуд, включати будь-які вимоги до суб'єктів господарювання та реалізація певного типу господарської діяльності. Найважливішим новим положенням є Закон, який встановлює, що вимоги щодо дотримання законодавства України у відповідних секторах та / або окремих законах в цілому, а також законодавства, обов'язкового для всіх суб'єктів господарювання, не можуть бути включені до умов ліцензування. Такі вимоги були включені практично у всі умови ліцензування, що створило ситуацію, коли порушення будь-якого загального правила було одночасно порушенням умов ліцензування, що призвело до можливості подвійного переслідування за те ж правопорушення. Спрощення господарської діяльності сприятиме положенням Закону про те, що ліцензія видається на необмежений термін, на відміну від попереднього видання закону, згідно з якою ліцензія на здійснення певного виду економічної діяльності була видана відповідно до загальне

правило на невизначений термін, але Кабінет Міністрів України після подання спеціально уповноваженого органу ліцензування може обмежити термін дії ліцензії на здійснення певного виду господарської діяльності, але цей період не може бути меншим, ніж п'ять років .

Такий підхід безпідставно ускладнює здійснення господарської діяльності окремими суб'єктами господарювання, вимагаючи від них необґрунтованих зусиль для отримання ліцензії та розширення можливостей для зловживань ліцензійними органами, надаючи їм підстав для необґрунтованої відмови суб'єкта господарювання видавати ліцензію. У той же час, на наш погляд, проведення періодичних перевірок щодо дотримання умов ліцензування суб'єктами господарювання та, у разі виявлення відповідних порушень, можливість застосування відповідної санкції це, на нашу думку, є достатнім для забезпечення законності у сфері ліцензування бізнесу.

Зверніть увагу на недоліки Закону, пов'язані з низьким рівнем законодавчої техніки. Зокрема, стаття 2 Закону має назву "Сфера застосування закону та повноважень органів державної влади у сфері ліцензування", але не містить положень про повноваження державних органів. У той же час частини 3 та 4 цієї статті, що стосуються можливості суб'єкта господарювання здійснювати види господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, після введення даних до УРЕ стосовно рішення органу ліцензування про видачу ліцензії на неї, а також про територію ліцензійної діяльності залежно від органу, що видав ліцензію, не відповідають назві статті. Назва статті 8 Закону «Запровадження, скасування, зміна назви виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню» також не відповідає її змісту.

Назва статті передбачає порядок запровадження, зміст же містить норми щодо вибіркового наслідків запровадження, скасування та зміни назви виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню. Стаття 13 Закону «Розгляд заяви про отримання ліцензії, відмова у видачі ліцензії» містить частину 4, яка не відповідає назві статті та передбачає, що непереоформлена у встановлений строк ліцензія є недійсною і підлягає анулюванню. При цьому даній нормі не

передусь жодної згадки ні про поняття, ні про підстави переоформлення ліцензій. Новий Закон на відміну від попереднього закону не містить переліку підстав для переоформлення ліцензії.

Висновок: процедура ліцензування вдосконалюється досі, оскільки існує розбіжність між законами, зокрема, щодо строків та весення оплати за видачу ліцензії. Отже потребують вдосконалення закони, які містять положення про ліцензування. На мій погляд, було б доречним зробити один нормативно-правовий акт, який передбачає саме процедуру оформлення і видачі ліцензії, а в інших документах відобразити більш конкретні положення.

ВИСНОВОК

Проаналізувавши ці питання, використовуючи наукову літературу та практичні рекомендації, слід зазначити, що існує багато різних точок зору щодо питань ліцензування, і на сьогоднішній день всі положення були об'єднані в єдину, зрозумілу систему. Тільки окремі правила або їх окремі частини були змінені. У їх структурі та особливостях ці концепції вимагають великої уваги. На сьогодні існує безліч законів, які передбачають правила ліцензування. Підприємництво - це незалежна, ініціатива, систематична, за власним ризиком, економічна діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних та соціальних результатів та прибутку. Передумовою для ліцензування підприємництва є реєстрація, а для підприємця юридична особа також є прямим зазначенням цієї діяльності у своїх установчих документах. З моменту отримання ліцензії на діяльність, визначену в установчих документах, зазначених у законі, існує відповідний елемент спеціальної юридичної особи. Підприємство не має права займатися відповідними видами діяльності до дати отримання ліцензії у порядку, встановленому законом. Слід зазначити, що ліцензування не є остаточним і нескінченним. Ліцензія видана лише на певний період. Таким чином, ліцензування має дві сторони і розглядається як порядок отримання дозволів на вид діяльності, встановлений чинним законодавством, та порядок розгляду звернень до спеціальних державних органів підприємців при отриманні дозволів на їх видачу. Ліцензування є нормативним набором умов, процедур та процедур для отримання дозволу компетентних органів на експорт та імпорт певних товарів, робіт, послуг прав інтелектуальної власності у відповідних обсягах та в строго певних умовах. У статті розглядаються положення правових актів, навчальна література, яка у своїй зміст висвітлює найактуальніші питання, пов'язані з концепцією ліцензування як правової основи підприємницької діяльності. Під час роботи неодноразово підтверджувалося актуальність цієї теми, розглянуто деталі цієї проблеми. В

рамках дослідження виконані наступні завдання: питання, пов'язані з концепцією підприємництва, тенденціями розвитку підприємницької діяльності в Україні, правом займатися підприємницькою діяльністю, концепцією ліцензування, господарською діяльністю, що підлягає ліцензуванню, ліцензування певних видів господарської діяльності, контроль держави-учасника, що підлягає умовам ліцензування, а також питання, пов'язані з поточним станом проблеми.

У роботі аналізуються 8 теоретичних питань, аналізуються літературні джерела. Аналіз законодавчої та науково-теоретичної бази, що стосується концепції ліцензування господарської діяльності, дозволяє зробити наступні висновки. По-перше, чинне законодавство України потребує суттєвих змін у визначенні поняття "ліцензування господарської діяльності". По-друге, проведений аналіз дозволяє нам запропонувати наступне визначення ліцензування бізнесу, яке пропонується закріпити в Господарському кодексі України та Законі України "Про ліцензування видів господарської діяльності": ліцензування господарської діяльності є засобом державне регулювання господарської діяльності, виражене в комплексі дій уповноважених державних органів щодо офіційного визнання відповідності суб'єкта господарювання умовами та характеристиками, необхідними для реалізації певного типу Третього, покращення вимагає нормативно-правові акти, що регулюють ліцензування певних видів підприємницької діяльності, зокрема Закони України "Про вищу освіту", "Про телекомунікації" тощо.

Доцільно узагальнити визначення поняття ліцензування певного виду діяльності (наприклад, " ліцензування освітньої діяльності вищих навчальних закладів ", " ліцензування діяльності в галузі освіти " атомна енергетика ") замість поняття " ліцензування ". Практична робота підтверджена, розглянуті проблеми цієї теми, практичне значення в повсякденному житті. З вищесказаного можна зробити висновок, що ці положення постійно потребують вдосконалення, належної оцінки та вміння правильно їх інтерпретувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальные проблемы предпринимательского права. Выпуск 1. - М.: Wolters Kluwer, 2017. - 352 с.
2. Александрова, К. И. Предпринимательское право / К.И. Александрова, Н.М. Голованов, Л.В. Мась. - М.: Гиорд, 2015. - 320 с.
3. Баженова А. А. Предмет ліцензування господарської діяльності / А. А. Баженова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – Випуск 8. – С. 139– 143. – Серія «Юриспруденція»
4. Бекірова Е. Правова природа інституту ліцензування певних видів господарської діяльності // Підприємництво, господарство і право. - 2007, №10, с. 95 - 97.
5. Беляневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти) / Беляневич О.А. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.
6. Булгакова І. В. Господарське право України : навч. посіб. / І. В. Булгакова. - К. : Прецедент, 2006. - 346 с.
7. Васильєва Т. В. Ліцензування господарської діяльності як окремий напрямок адміністративно- правового режиму / Т. В. Васильєва // Право і безпека. – 2011. – № 1(38). – С. 110–115.
8. Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій / О. М. Вінник. - К. : Атіка, 2004. - 624 с.
9. Вінник О. М. Господарське право : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. М. Вінник. - [2-ге вид., змін. та доповн.]. - К. : Прав. єдність, 2009. - 766 с.
10. Вінник О. М. Теоретичні аспекти правового забезпечення реалізації публічних і приватних інтересів в господарських товариствах : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / Вінник Оксана Мар'янівна. - К., 2004. - 631 с.
11. Вітвіцький С. С. Ліцензування – основна складова економічної безпеки держави / С. С. Вітвіцький // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2011. – № 4. – С. 187–193.

12. Віхров О. П. Організаційно-господарські правовідносини : монографія / О. П. Віхров. - К. : Слово, 2008. - 512 с.
13. Глазова, Е.В. Предпринимательское право / Е.В. Глазова. - М.: Питер, 2017. - 747 с.
14. Глібко С. В. Банківська діяльність як фінансове посередництво у господарському праві України / С. В. Глібко // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2012. – № 3 (70). – Х.: Право, 2012. – 320 с.
15. Господарське законодавство України: зб. нормат. актів / упоряд. В. С. Мілаш. – Х.: Право, 2009. – 720 с.
16. Господарське право : підручник / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін. ; за заг. ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. - Х. : Право, 2012. - 696 с.
17. Господарське право : підручник / [О. П. Подцерковний, О. О. Квасніцька, А. В. Смітюх та ін.] ; за ред. О. П. Подцерковного. - Х. : Одіссей, 2010. - 640 с.
18. Господарське право України : навч. посіб. / за заг. ред. Н. О. Саніахметової. - Х. : Одіссей, 2005. - 608 с.
19. Господарське право України : підручник : у 2 ч. / [Андрєєва О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. та ін.]. – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014.
20. Господарське право України: навч. посібник / за ред. Н.О. Саніахметової. - Х.: Одіссей, 2005. - 608 с.
21. Господарське право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.К. Галянтич, С.М. Грудницька, О.М. Міхатуліна та ін. - К.: МАУП, 2005. - 424 с.
22. Господарське право України: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти / В.М. Гайворонський, В.П. Жушман, Н.В. По-горєцька та ін.; за ред. В.М. Гайворонського та В.П. Жушмана. - Х.: Право, 2005. - 384 с.
23. Господарське право: навч. посібник / Л.А. Жук, І.Л. Жук, О.М. Нежи-вєць - К.: Кондор, 2003. - 400 с.

24. Господарське право України: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Н.О. Саніахметової. – Х.: "Одіссей", 2005. – 608 с.
25. Господарське право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. К. Галянтич, С. М. Грудницька, О. М. Міхатуліна та ін. – К.: МАУП, 2005. – 424 с.
26. Господарське право: Навчальний посібник / Л.А. Жук, І.Л. Жук, О.М. Неживець. – К.: Кондор, 2003. – 400 с.
27. Господарське право України: навч. посіб. / за заг. ред. проф. Н.О. Саніахметової. – Х.: "Одіссей", 2005. – 608 с.
28. Господарське право : підручник / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін. ; за заг. ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. – Х. : Право, 2012. – 696 с.
29. Господарське право : підручник / [О. П. Подцерковний, О. О. Квасніцька, А. В. Смітюх та ін.] ; за ред. О. П. Подцерковного. – Х. : Одіссей, 2010. – 640 с.
30. Господарське право України : навч. посіб. / за заг. ред. Н. О. Саніахметової. – Х. : Одіссей, 2005. – 608 с.
31. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № № 18 – 22.- Ст.144.
32. Господарський кодекс України: Науково-практичний коментар / (Харитонова О.І., Харитонов Є.О., Коссак В.М. та ін.); за ред. О.І. Харитонової. – Х.: "Одіссей", 2006. – 832 с.
33. Господарське право: підруч. / за ред. О.П. Подцерковного. – Х.: Одіссей, 2010. – 640 с.
34. Господарське право України: підруч. для студ. юрид. спеціальностей вищих закладів освіти / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман, Н. В. Погорецька та ін.; за ред. В. М. Гайворонського та В. П. Жушмана. - Х.: 2005. - С. 260 - 280.

35. Готун О. Вдосконалення системи ліцензування - крок до підтримки вітчизняних підприємств // Підприємництво, господарство і право. - 2001, №5, с. 28 - 29.
36. Дойников, И. В. Актуальные проблемы гражданского и предпринимательского права / И.В. Дойников. - М.: Юркомпани, 2016. - 560 с.
37. Дойников, И. В. Актуальные проблемы предпринимательского права. Методические материалы для магистрантов и аспирантов / И.В. Дойников. - М.: Юркомпани, 2015. - 517 с.
38. Джуринський В. О. Правове становище господарських об'єднань в Україні : монографія / В. О. Джуринський. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 224 с
39. Ершова, И. В. Предпринимательское право / И.В. Ершова. - М.: Юриспруденция, 2016. - 368 с.
40. Жилинский, С. Э. Предпринимательское право / С.Э. Жилинский. - М.: Норма, 2015. - 944 с.
41. Задихайло Д. В. Основи господарського права України: навч. посіб. / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков. – Х.: Юрайт, 2012. – 328 с.
42. Задихайло Д. В. Господарсько-правове забезпечення економічної політики держави: моногр. / Д. В. Задихайло. – Х.: Юрайт, 2012. – 456 с.
43. Зенин, И. А. Предпринимательское право / И.А. Зенин. - М.: Высшее образование, 2015. - 640 с.
44. Зенин, И. А. Предпринимательское право / И.А. Зенин. - М.: Юрайт, 2016. - 752 с.
45. Зенин, И. А. Предпринимательское право / И.А. Зенин. - М.: Юрайт, Высшее образование, 2017. - 752 с.
46. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»: закон від 02.03.2015 року (ред від 28.09.2017)/ (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 23, ст.158)
47. Закон України «Про відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ та організацій за правопорушення у сфері містобудування» закон від 10.11.1994

- (Редакція від 10.06.2017) / *(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 46, ст.411)*
48. Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців": закон від 26.11.2015 № 835-VIII/(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 2, ст.17);
49. Закон України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" від 28.12.2007 (Редакція від 01.01.2017) / *(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 29, ст.389)*;
50. Закон України «Про вищу освіту»: закон України від 17 січ. 2002 р. № 2984-III // *Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 20. – Ст. 134.*
51. Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць»: Редакція від 28.12.2015 (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 17, ст.121*
52. Знаменский Г. Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды : сб. науч. тр. / Г. Л. Знаменский. – Киев : Юринком Интер, 2012. – 488 с.
53. Каминка, А. И. Основы предпринимательского права / А.И. Каминка. - М.: Зерцало, 2015. - 320 с.
54. Каминка, А. И. Основы предпринимательского права / А.И. Каминка. - М.: Зерцало-М, 2015. - 320 с.
55. Карчевський К. А. Проблеми визначення змісту господарського (підприємницького) права як галузі права та навчальної дисципліни / К. А. Карчевський // *Проблеми господарського права і методика його викладання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 12–13 трав. 2006 р.). – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2006. – С. 59–66.*
56. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины : учеб. пособие / Е. Р. Кибенко. – Х. : Эспада, 2001. – 288 с
57. Кодекс про адміністративні правопорушення: закон від 07.12.1984 № 8073-X (Редакція станом на 07.01.2018)/ *(Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122)*

58. Конституція України: закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Редакція станом на 30.09.2016)/ (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)
59. Кримінальний Кодекс України: закон від 05.04.2001 № 2341-III (Редакція станом на 12.01.2018)/ (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131)
60. Колесника, Г. И. Предпринимательское (хозяйственное) право / Под редакцией С.А. Зинченко, Г.И. Колесника. - М.: Дашков и Ко, АкадемЦентр, 2017. - 688 с.
61. Кочергина Е. А. Содержание организационно-правовых форм предпринимательских обществ: интересы, функции, правовые средства: [моногр.] / Е. А. Кочергина. - Харьков: Основа, 2005. - 236 с.
62. Кашанина Т. В. Корпоративное право (Право хозяйственных товариществ и обществ): учебник для вузов / Т. В. Кашанина. - М.: Изд. группа Норма-Инфра-М, 1999. - 815 с.
63. Корпоративне право України : підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
64. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. - К.: Істина, 2005. - С. 414.
65. Круглова Н. Ю. Хозяйственное право : учеб. пособие. – 4-е изд., перераб. и доп. / Н. Ю. Круглова. – М. : Высш. образование ; Юрайт-Издат, 2009. – 875 с.
66. Крупчан О. Напрями удосконалення процедури видачі ліцензії на здійснення певного виду господарської діяльності // Юридична Україна. - 2008, № 5, с. 49 - 58.
67. Кудинов, О.А. Предпринимательское (хозяйственное) право / О.А. Кудинов. - М.: Дашков и К°, 2016. - 961 с.
68. Курило В. Державне ліцензування як правова підстава підприємницької діяльності з надання послуг щодо охорони власності та громадян / Курило В. //Юридична Україна. - 2004, № 2, с. 50 - 54.

- 69.Лаптев, В. В. Предпринимательское (хозяйственное) право и реальный сектор экономики / В.В. Лаптев. - М.: Инфотропик Медиа, 2017. - 485 с.
- 70.Лісніча Т. В. Ліцензування як спосіб державного регулювання господарської діяльності: аналіз стану законодавства / Т. В. Лісніча // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2015. – № 20. – С. 128– 130. – Серія «Право».
- 71.Ліцензування в Україні / ред. А. .В. Шашкевич: Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. - К.: Юрінком Інтер, 2005. 414 с.
- 72.Мартемьянов В. С. Хозяйственное право: история и современность / В. С. Мартемьянов // Правоведение. – 1992. – № 2. – С. 100–103.
- 73.Мілаш В.С. Господарське право: курс лекцій: У 2-х ч. / Мілаш В.С.. – Х.: Право, 2008. – Ч. 1. – 496 с.
- 74.Пастух І Д. Організаційно-правові засади ліцензування господарської діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Пастух Ігор Дмитрович ; Національна академія державної податкової служби України. – К., 2005. – 19 с.
- 75.Петров Є. В. Господарське право та його складові елементи / Є. В. Петров // Актуальні проблеми правознавства в приватній сфері : матеріали «круглого столу», присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова (м. Харків, 23 груд. 2011 р.) / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х. : Юрайт, 2012. – С. 39–42.
- 76.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»: перелік від 05.08.2015 № 609 (Редакція станом на 10.06.2017)
- 77.Постанова Кабінету Міністрів України: «Про ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури» від 5 грудня 2007 р. № 1396 (Редакція від 10.06.2017)

78. Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення" від 23.11.2016 року № 852
79. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Закон України від 22.09.2016 № 1540-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 51. – Ст. 833.
80. Саракун І. Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Саракун Ірина Богданівна. – К., 2007. – 214 с.
81. Шевчук О.Р. Поняття та правова природа фінансових послуг/ О.Р. Шевчук//. – Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5 (197)– С. 29 – 32
82. Шевчук О.Р. Ринок фінансових послуг як об'єкт наукового дослідження фінансово-правової науки/ О.Р. Шевчук//. – Адвокат. – 2012. – №10(121). – С. 29 –32
83. Шевчук О.Р., Ментух Н.Ф. Фінансово–правові засади діяльності Національного банку України у сфері стабілізації грошово–кредитного та валютного ринків України. // О.Р. Шевчук, Ментух Н.Ф.//. – Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. – 2012. – №30. –Т.2. – С. 29 –32 Цивільний кодекс України: закон від 16.01.2003 № 435-IV (Редакція станом на 06.01.2018)/ (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356)
84. Шеваріхін А. О. Адміністративно-правові проблеми ліцензування господарської діяльності органами внутрішніх справ : авто- реф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Шеваріхін Андрій Олександрович ; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2003. – 18 с
85. Щербина В.С. Господарське право: підруч. / Щербина В.С. – [4-те вид., перероб. і допов.]. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 640 с.
86. Шестак Л. В. Ліцензування як адміністративно-правовий інститут : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес;

- фінансове право; інформаційне право» / Л. В. Шестак ; Нац. акад. держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2005. – 18 с.
87. Щербина В. С. Господарське право : навч. посіб. / В. С. Щербина. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 367 с.
88. Щербина В. С. Господарське право : підручник / В. С. Щербина. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 592 с.
89. Щербина В. Правова природа корпоративних відносин / В. Щербина // Українське комерційне право. – 2006. – № 7. – С. 10–14.